LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO
IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRAS

2020 METŲ DARBO
ATASKAITA

TVIRTINU

LGGRTC generalinis direktorius
Arūnas Bubnys

TURINYS

Įvadas 3

I. Strateginio veiklos plano įgyvendinimas 4

II. Prioritetinių programų vykdymas 15

III. Svarbiausių darbų, vykdant tęstines istorinių ir

specialiųjų tyrimų programas, rezultatų apžvalga 20

IV. Tarptautinis ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas 29

V. Memorialinio departamento vykdytų programų rezultatai 31

VI. Leidyba 49

VII. Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos veikla 58

VIII. Informacinių sistemų priežiūros skyriaus veikla 59

IX. Centro lėšų panaudojimo ataskaita 60

X. Centro organizuoti renginiai 62

XI. Priedai

1 priedas. Pranešimai Lietuvoje ir užsienyje 71

2 priedas. Įslaptintos informacijos administravimas 72

3 priedas. Archyvinių analitinių pažymų rengimas 73

4 priedas. Kilnojamųjų parodų eksponavimo maršrutai 74

5 priedas. 2020 m. sekretoriato veikla 76

6 priedas. Ūkio padalinių veikla 77

7 priedas. Viešieji pirkimai 80

8 priedas. Bibliotekos veikla 81

ĮVADAS

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras (toliau – Centras), vadovaudamasis jo veiklą apibrėžiančiu įstatymu (Žin., 1997-06-27, Nr. 60-1398) ir Centro nuostatais (Žin., 1997-11-26, Nr. 107-2690), 2020 metais vykdė darbus, numatytus Centro generalinio direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 19 d. patvirtintame Centro 2020–2022 m. strateginiame veiklos plane ir Centro 2020 metų veiklos plane.

2020 metais Centro veiklos prioritetai buvo **sovietų ir nacių okupacijų laikotarpio procesų mokslinė analizė ir jos rezultatų sklaida visuomenėje** (archyvinių KGB dokumentų skelbimas Centro interneto svetainėje www.kgbveikla.lt; monografijos „Lietuvos vietinė rinktinė 1944 m.“ rengimas spaudai, duomenų rinkmenos pildymas ir tikslinimas, tekstų formavimas daugiatomio tęstinio leidinio „Lietuvos gyventojų genocidas“ V tomo 2 knygos rengimui spaudai.

Vykdant **istorinių įvykių ir asmenų įamžinimą** memorialiniais ženklais, vykdomas muziejuje saugomų eksponatų inventorinimas ir įtraukimas į integraliąją muziejų informacinę apskaitos sistemą (LIMIS). Sisteminama žuvusių laisvės kovotojų palaikų paieška: atliekami istoriniai, archeologiniai tyrimai, asmenų identifikavimas.

Sėkmingai vykdyta **Edukacinė veikla:** pilietinis ir tautinis ugdymas rengiant nacionalinį mokinių konkursą „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“, pažintinius žygius, viktorinas. Vykdomos muziejinės programos „Atverta istorija“ Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje bei Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse. Konsultavo ir teikė metodinę pagalbą Lietuvos Respublikos savivaldybėms, visuomeninėms organizacijoms, muziejams, formalaus ir neformalaus ugdymo įstaigoms tremties ir rezistencijos tematika.

Tarptautinio ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo plėtojimas vyko su gausiu skaičiumi partnerių. 2020 m. darbuotojai vyko į komandiruotes Jungtinėse Amerikos valstijose, Kazachstane, Lenkijoje. Tartasi su Ukrainos Respublikos ambasada dėl bendradarbiavimo projekto rengiant Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus video turą ukrainiečių kalba. Diskutuota su Latvijos Okupacijos muziejaus darbuotojais, apsikeista darbo tokio tipo muziejuje patirtimi. Nuolat palaikomas ryšys su 11 užsienio lietuvių bendruomenių. Bendradarbiaujama su Lietuvos Respublikos Seimu, Vyriausybe, ministerijomis, palaikomas ryšys su miestų ir rajonų savivaldybių vadovais, darbuotojais, seniūnais, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos skyrių vadovais ir nariais, mokyklų vadovais, gyventojais, miškininkais, visuomeninių organizacijų atstovais. Atliekant ekshumuotų partizanų DNR tyrimus bendradarbiauta su Vilniaus universiteto medicinos fakultetu ir Valstybine teismo medicinos tarnyba. Kasinėjant kapavietes bedradarbiauta su Vilniaus universiteto archeologu Doc. Dr. Gintautu Vėliumi.

Atliekant istorinius tyrimus, rengiant parodas nuolat bendradarbiaujama su archyvais Lietuvoje ir užsienyje.

Ataskaita parengta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 135 patvirtintą Viešojo sektoriaus subjekto metinės veiklos ataskaitos ir viešojo sektoriaus subjektų grupės metinės veiklos ataskaitos rengimo tvarkos aprašą. Ataskaitą sudaro trys dalys: I strateginio veiklos plano įgyvendinimo rodikliai, II prioritetinės veiklos rezultatai bei svarbiausių darbų, vykdant Centro patvirtintas ilgalaikes tęstines tyrimo ir įamžinimo programas, apžvalga; III priedai, kuriuose pateikiama biudžeto asignavimų panaudojimas ir ūkinė veikla.

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

1. KONTEKSTO ANALIZĖ

Išoriniai veiksniai:

- Papildomi asignavimai archeologiniams darbams ir darbuotojų atlyginimams;
- Įstatymo dėl nukentėjusiųjų statuso papildymo įgyvendinimas: keitimas asmenų, kurie likdavo už įstatymo ribų, naudai.
- Skundai administraciniam teismui, Asmens duomenų apsaugos tarnybai; Seimo kontrolieriui dėl Centro istorinių pažymų turinio.
- Iki lapkričio 12 d. buvo neužimta teisės ir personalo administravimo skyriaus vedėjo vieta.

Teigiamas poveikis:

- Papildomas archeologinių tyrimų finansavimas sukūrė galimybę tęsti šiuos tyrimus Našlaičių kapinėse, surasti bei identifikuoti laisvės kovų dalyvių Pranciškaus Prūsaičio-Lapės, Vytauto Miškinio-Viesulo palaikai. Ekshumuoti 3 asmenų palaikai. Identifikuota 10 Leipalingio valsčiuje žuvusių ir 2019 m. ekshumuotų partizanų palaikų.
- Centrui papildomai gavus lėšų darbo užmokesčio fondui, padidėjo galimybė pritraukti jaunesnių istorikų bei motyvuoti darbuotojus efektyvinti darbinę veiklą.
- Įstatymo dėl nukentėjusiųjų statuso pakeitimas suteikė galimybę gauti nukentėjusiųjų asmenų teisinį statusą tremtinių vaikams, kuriems iki šiol RTK neturėjo galimybių šio statuso suteikti.

Neigiamas poveikis:

- Buvo sugaišta daug laiko (kitų svarbių darbų sąskaita) rengiant atsiliepimus ir kitus dokumentus Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Balandžio 1 dieną įvykusiame teismo posėdyje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija nutarė, kad pareiškėjo G.A. Gochino reikalavimas įpareigoti Centrą pakeisti Centro istorinę išvadą dėl Jono Noreikos veiklos yra netenkintinas. Ši teismo nutartis yra neskundžiama. Kovo 17 dieną Vilniaus apygardos administracinis teismas atsisakė priimti dar vieną pil. A. G. Gochino skundą dėl naujos Centro pažymos apie Jono Noreikos veiklą.
- Nesant teisės ir personalo skyriaus vedėjo (du kartus Valstybės tarnybos departamento surengti konkursai neįvyko), sunku efektyviai spręsti Centro veiklai svarbius teisinius klausimus (pvz., susijusius su Centro nuostatų parengimu bei struktūriniais pertvarkymais nekilnojamojo turto perdavimo klausimais).

2. STRATEGINIO TIKSLO ĮGYVENDINIMAS

1. **Strateginis tikslas** – siekiant atkurti istorinę tiesą, tirti Lietuvos gyventojų fizinį ir dvasinį genocidą bei pasipriešinimą okupaciniams režimams, įamžinti istorinių įvykių ir asmenų atminimą.

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos 2020 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas.

1 strateginis tikslas: siekiant atkurti istorinę tiesą, tirti Lietuvos gyventojų fizinį ir dvasinį genocidą bei pasipriešinimą okupaciniams režimams ir įamžinti istorinių įvykių bei asmenų atminimą

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	**Programos pavadinimas**	**Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)**			
		Asignavimų planas	**Asignavimų planas*, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui**	**Panaudota asignavimų**	**Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)****
1	2	3	4	5	6
1.1	Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimas bei įamžinimas	2.720,0	2.720,0	2.696,9	99,2
1.3	Genocido aukų ir rezistencijos dalyvių materialinis rėmimas	175,0	175,0	175,0	100
Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama		0	0	0	0

** Jeigu asignavimų panaudojimo procento nuokrypiai viršija 10 proc., jie ir jų priežastys trumpai paaiškinami po lentele.

VEIKLOS EFEKTYVUMO RODIKLIAI

1 grafikas. Ekspozicijų lankomumas

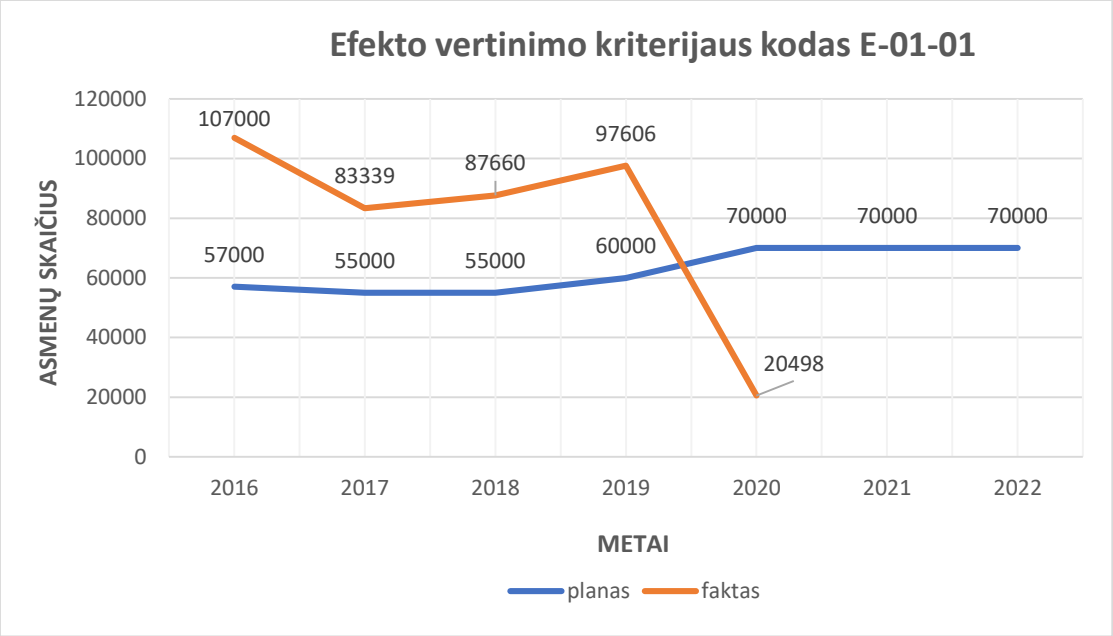

Pastaba. Kriterijus neįgyvendintas dėl *force majeure* – pasaulinės COVID-19 pandemijos.

2 grafikas. Unikalių lankytojų skaičius Centro administruojamose svetainėse

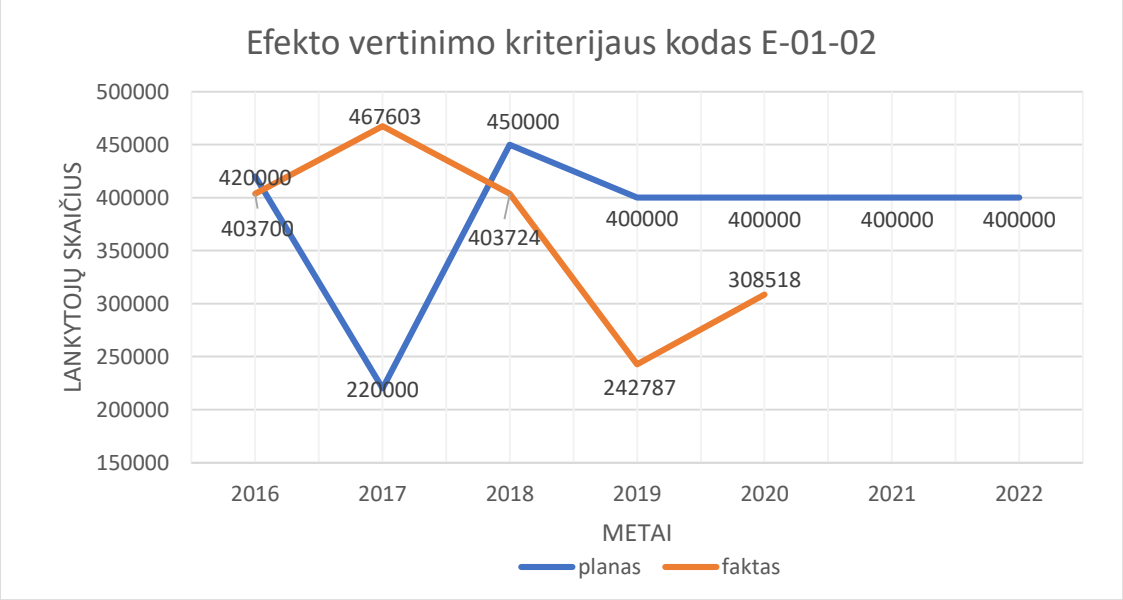

Pastaba. Nuo 2020 m. kovo 1 d. pakeistas skaičiavimo algoritmas www.kgbdocumets.eu ir www.tuskulenumemorialas.lt

3 grafikas. Mokslinių publikacijų ir pranešimų apimtys

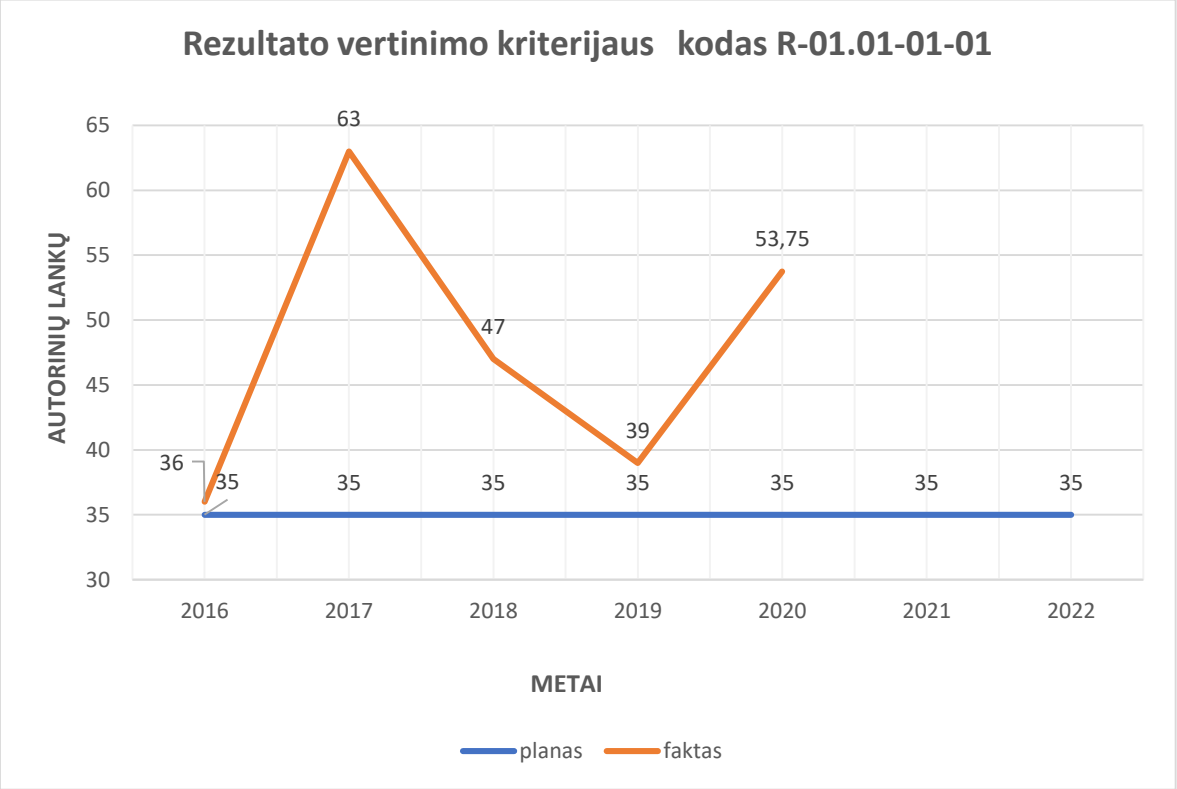

4 grafikas. Suformuotų duomenų bazių apimtis

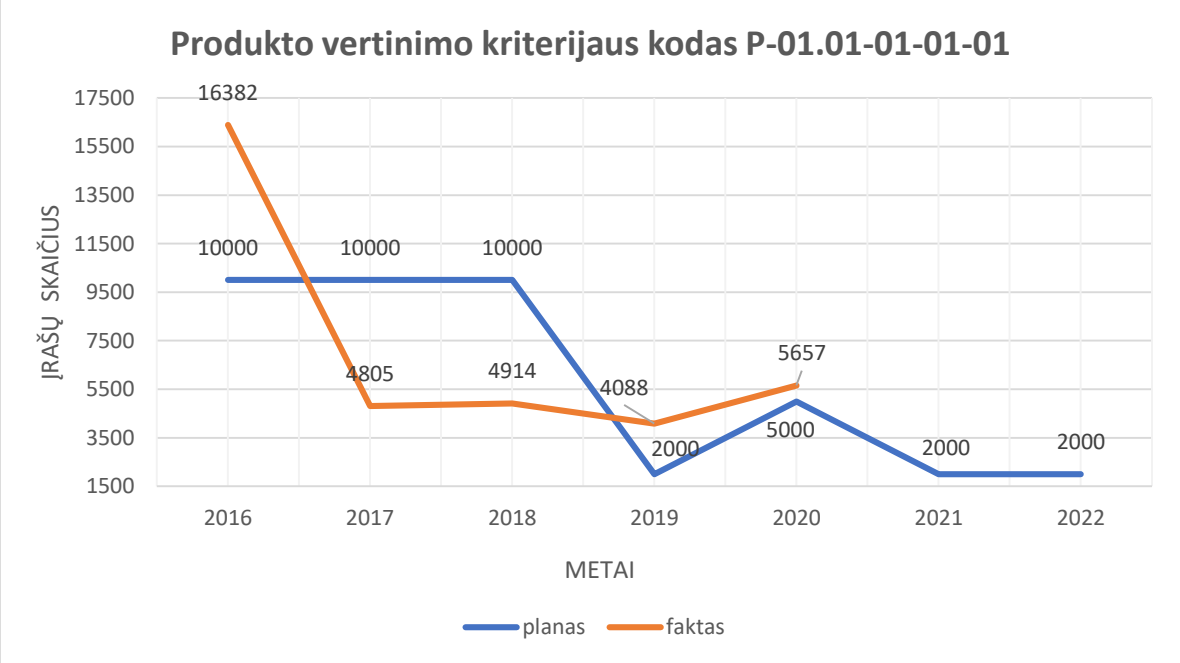

5 grafikas. Istorinių archyvinių pažymų skaičius

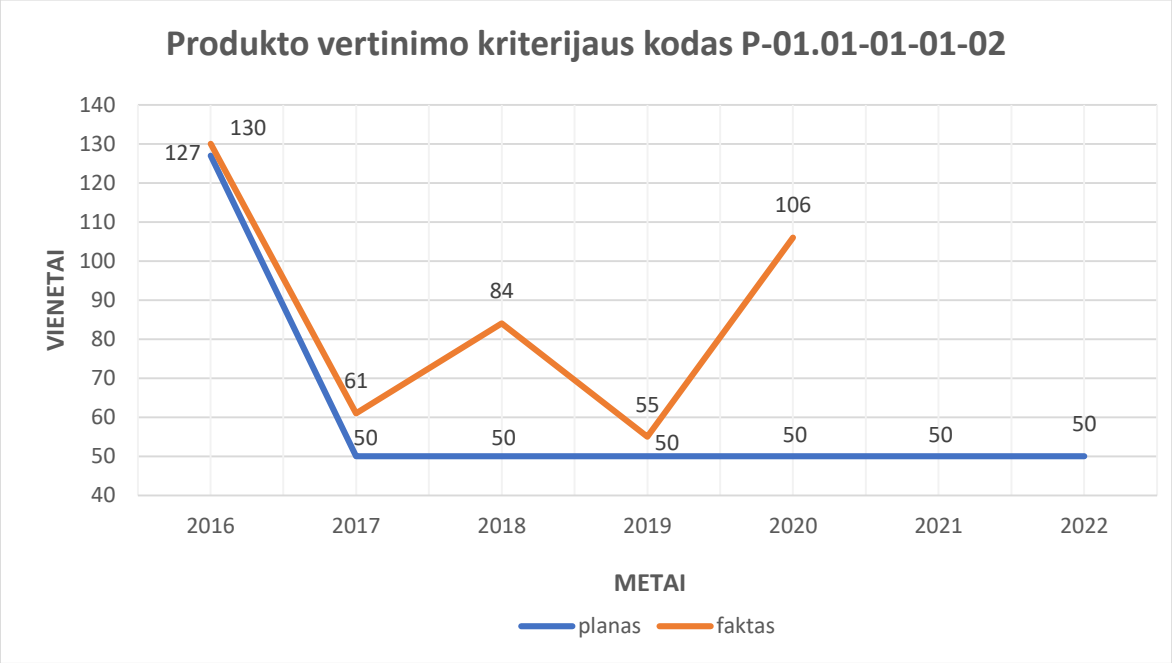

6 grafikas. Surengta mokslinių tarptautinių konferencijų

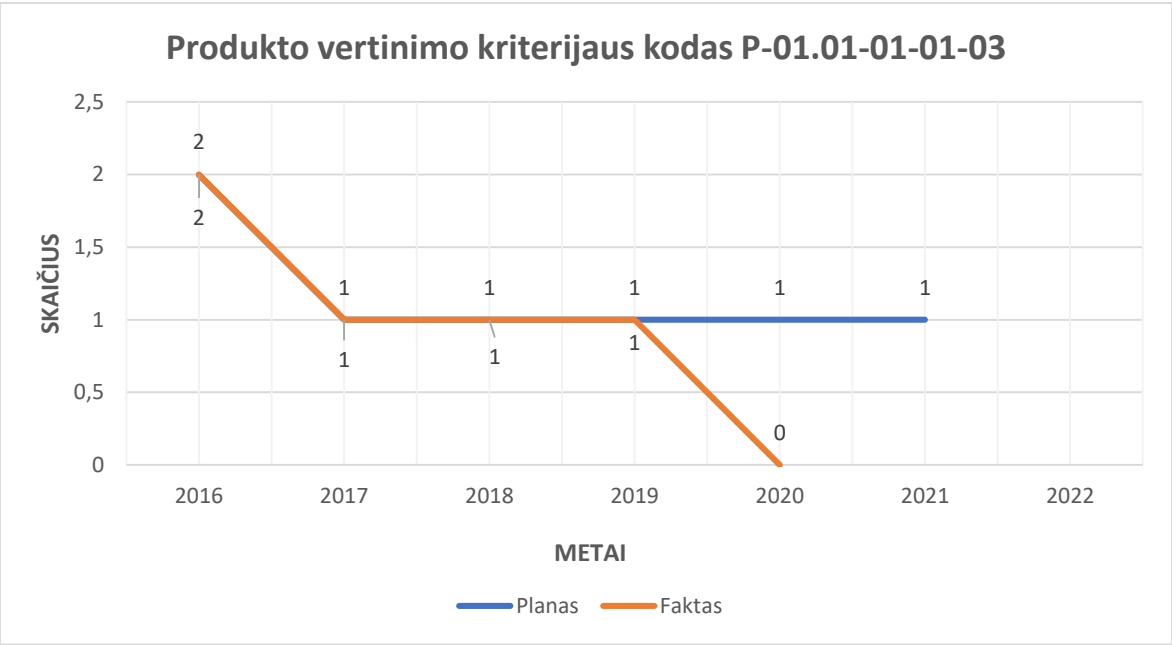

Pastaba. Kriterijus neįgyvendintas dėl *force majeure* – pasaulinės COVID-19 pandemijos.

7 grafikas. Išnagrinėta pretendentų teisiniam statusui gauti skaičius (vnt.)

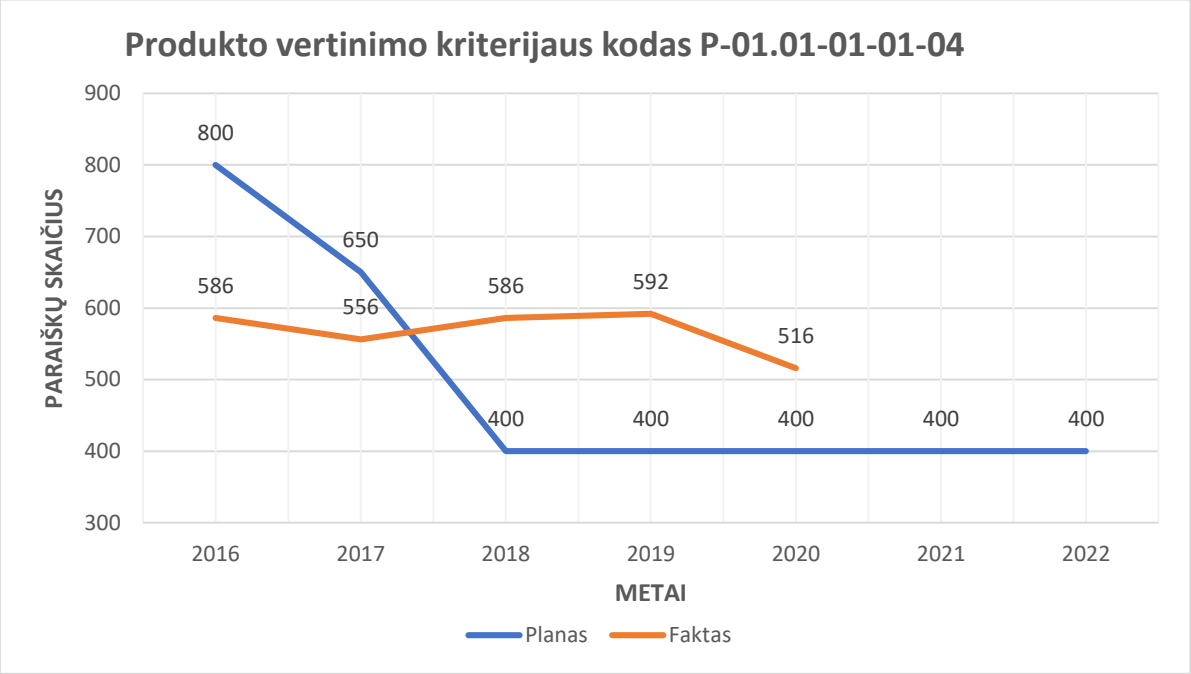

8 grafikas. Pastatytų (įrengtų) paminklų, atminimo ženklų, memorialinių lentų skaičius (vnt.)

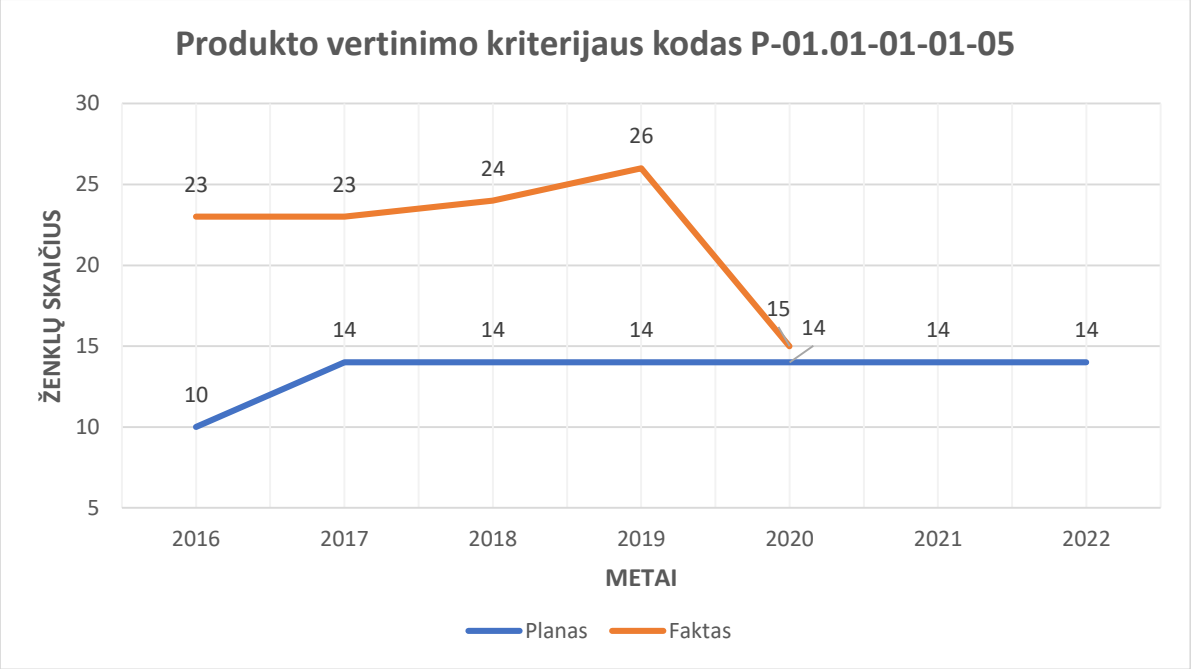

9 grafikas. Eksponuota parodų ir organizuota renginių

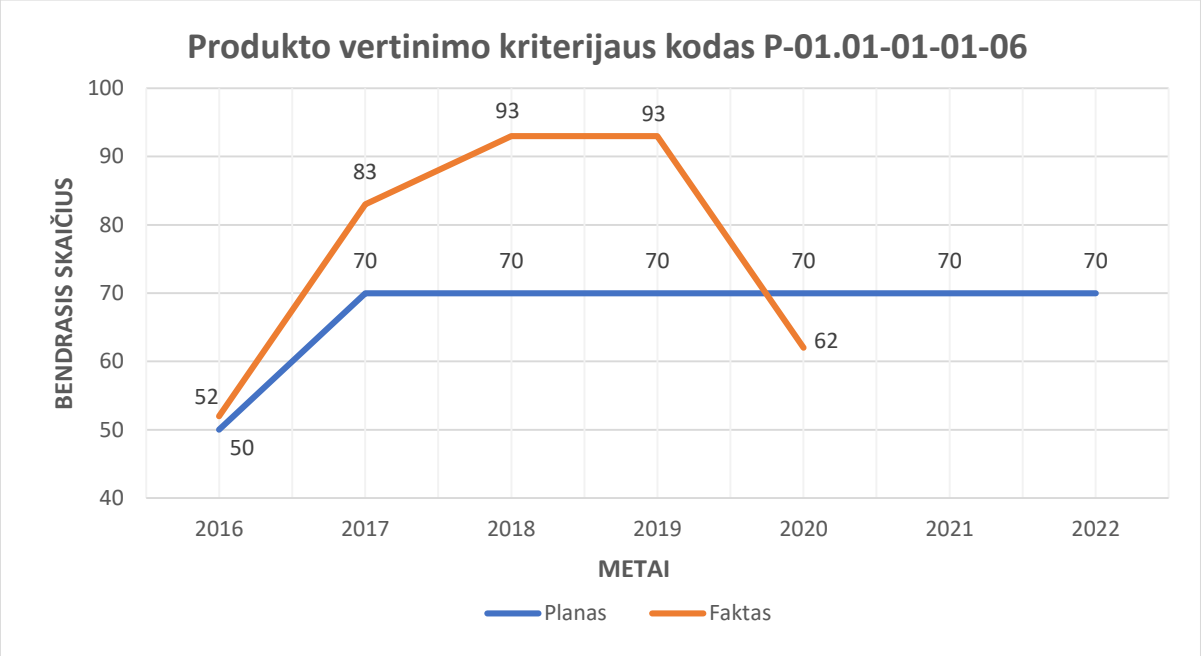

Pastaba. Kriterijus neįgyvendintas dėl *force majeure* – pasaulinės COVID-19 pandemijos.

10 grafikas. Edukacinėje veikloje dalyvavusių moksleivių ir studentų skaičius (vnt.)

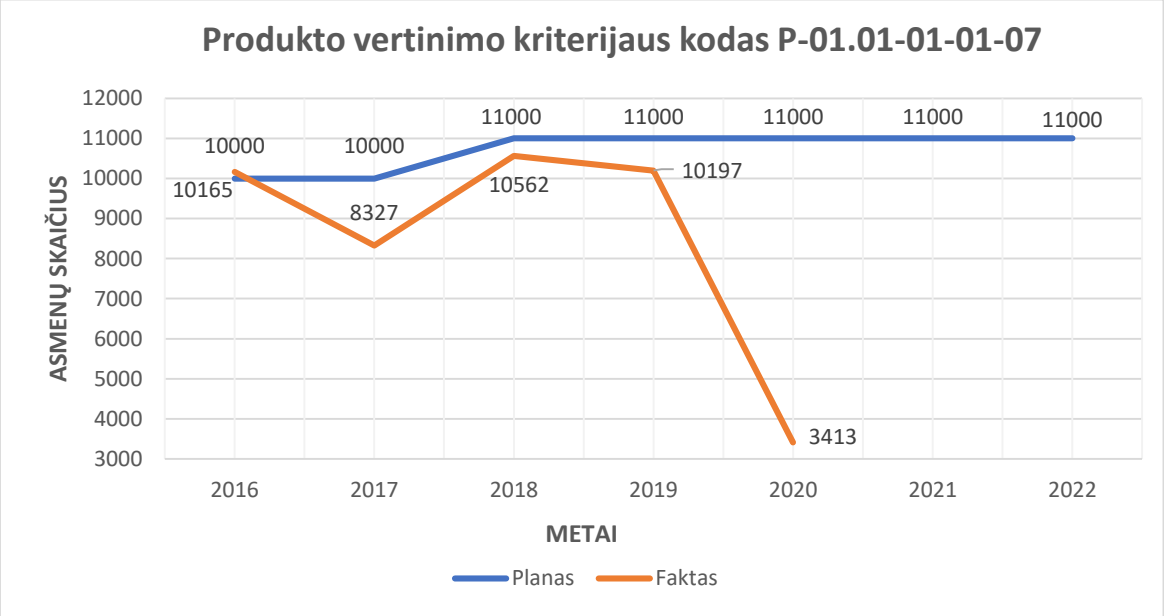

Pastaba. Kriterijus neįgyvendintas dėl *force majeure* – pasaulinės COVID-19 pandemijos.

11 grafikas. Leidinių lietuvių ir užsienio kalbomis skaičius (vnt.)

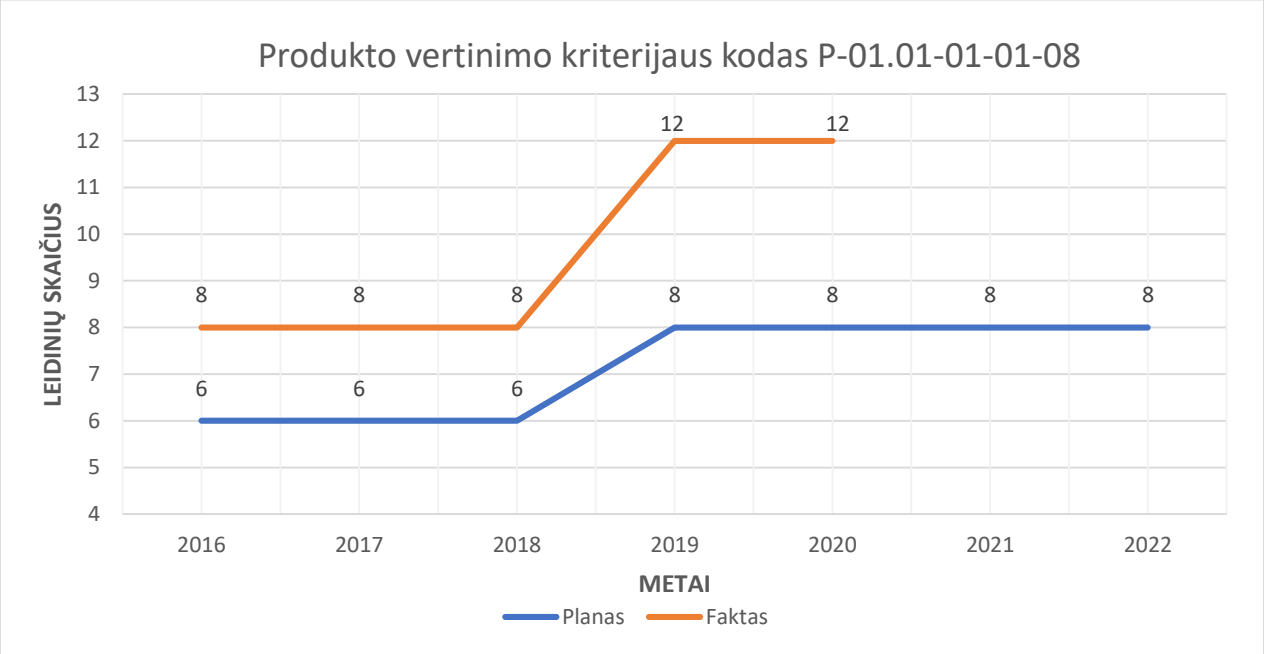

12. grafikas. Suinventorintų eksponatų skaičius (vnt.)

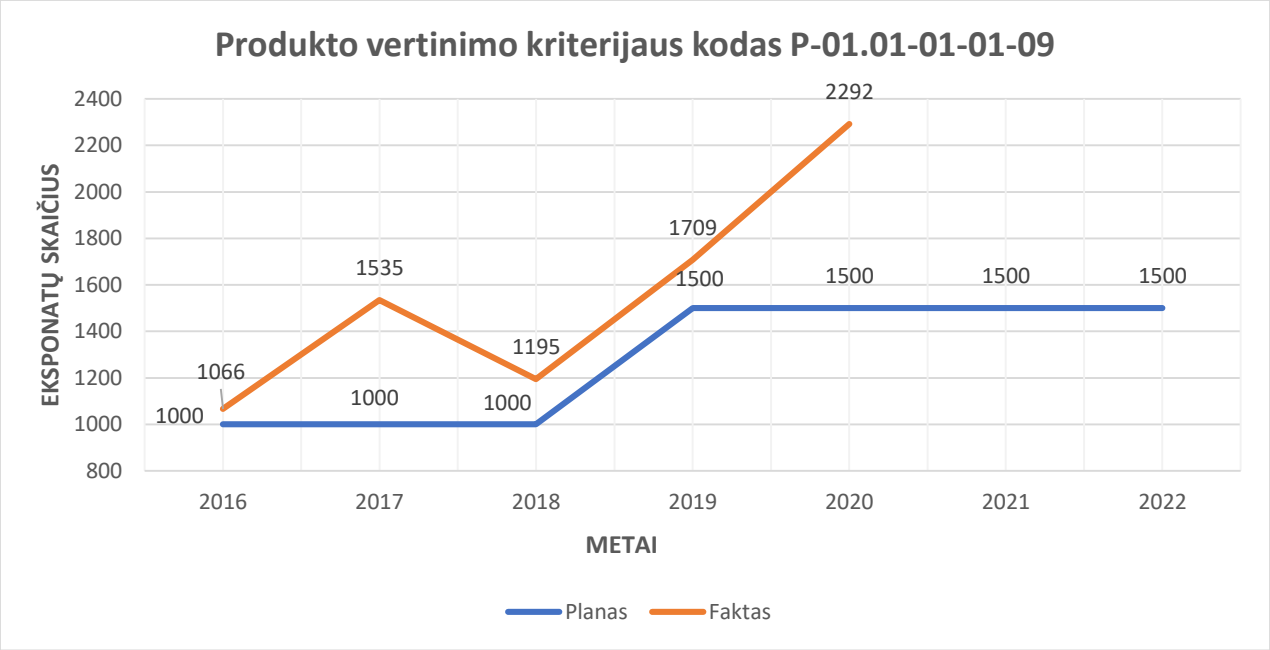

2 lentelė. 2020 m. strateginio veiklos plano įvykdymo rodikliai

Institucijos strateginio tikslo pavadinimas, kodas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus kodas	2020 metų planas	Įvykdyta per metus	Metinio plano įvykdy-mas	Kriterijaus neįvykdymo priežastis, pastabos
01	Efekto					
Siekiant atkurti istorinę tiesą, tirti Lietuvos gyventojų fizinį ir dvasinį genocidą bei pasipriešinimą okupaciniams režimams ir įamžinti istorinių įvykių bei asmenų atminimą	Ekspozicijų lankomumas (asmenų sk.)	E-01-01	70 000	20 498	29,28%	Kriterijus neįgyvendintas dėl force majeure – pasaulinės COVID-19 pandemijos
	Unikalių lankytojų skaičius Centro tvarkomose ir administruojamose interneto svetainėse per metus	E-01-02	400 000	308518	77%	nuo 2020 m. kovo 1 d. pakeistas skaičiavimo algoritmas www.kgbdocumets.eu ir www.tuskulenumemorialas.lt
	Rezultato:					
	1 tikslas. Tirti Lietuvos gyventojų fizinį ir dvasinį genocidą bei pasipriešinimą okupaciniams režimams, įamžinti istorinių įvykių ir asmenų atminimą, skleisti tyrimų rezultatus					

Institucijos strateginio tikslo pavadinimas, kodas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus kodas	2020 metų planas	Įvykdyta per metus	Metinio plano įvykdymas	Kriterijaus neįvykdymo priežastis, pastabos
	Mokslinių publikacijų ir pranešimų apimtis (aut. l.)	R-01.01-01-01	35	53,75	153%	
	Produkto:					
	1 tikslo 1 uždavinys. Įgyvendinti Lietuvos genocido ir rezistencijos tyrimo centro įstatymu apibrėžtos srities tyrimus, vykdyti įamžinimo projektus, plėtoti muziejinę ir edukacinę veiklą					
	Suformuotų duomenų bazių apimtis, įrašų skaičius (vnt.)	P-01.01-01-01-01	2000	5657	282%	
	Istorinių – archyvinių pažymų skaičius (vnt.)	P-01.01-01-01-02	50	106	212%	
	Suorganizuotų konferencijų ir seminarų skaičius (vnt.)	P-01.01-01-01-03	1	0	0%	Kriterijus neįgyvendintas dėl force majeure – pasaulinės COVID-19 pandemijos
	Išnagrinėtų pretendentų bylų teisiniam statusui gauti skaičius (vnt.)	P-01.01-01-01-04	400	516	129%	
	Pastatytų (įrengtų) paminklų, atminimo ženklų ir memorialinių lentų skaičius (vnt.)	P-01.01-01-01-05	14	15	107,14%	

Institucijos strateginio tikslo pavadinimas, kodas	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus kodas	2020 metų planas	Įvykdyta per metus	Metinio plano įvykdymas	Kriterijaus neįvykdymo priežastis, pastabos
	Eksponuotų parodų ir renginių skaičius	R-01.01-01-01-06	35	53,75	153%	
	Edukacinėje veikloje dalyvavusių moksleivių ir studentų skaičius (vnt.)	R-01.01-01-01-07	11000	3413	31,03%	Kriterijus neįgyvendintas dėl force majeure – pasaulinės COVID-19 pandemijos.
	Leidinių lietuvių ir užsienio kalbomis skaičius (vnt.)	R-01.01-01-01-08	8	12	150%	
	Suinventorintų eksponatų skaičius (vnt.)	R-01.01-01-01-09	1500	2292	152,80%	

II. PRIORITETINIŲ PROGRAMŲ VYKDYMAS

ARCHYVINIŲ KGB DOKUMENTŲ SKELBIMAS

Toliau vykdytas archyvinių KGB dokumentų skelbimas Centro interneto svetainėse www.kgbveikla.lt ir www.kgbdocuments.eu.

1. Internetinėje svetainėje www.kgbveikla.lt viešinimui pateikti **560** KGB dokumentų, kurių apimtis **1438 lapų**, tikrinimui dėl įslaptintos informacijos pateikta **452** lapai. Internetinei svetainei www.kgbdocments.eu pateikti **438** dokumentai, kurių apimtis **1972** lapai. Iš viso per abi svetaines pateikti **1076** dokumentai, kurių apimtis **3410** lapų.

2. Internetinėms svetainėms pateikti šie informaciniai tekstai: www.kgbveikla.lt tekstas KGB kartotekos (**1** psl.); Internetinei svetainei www.kgbdocuments.eu: KGB Baltijos šalyse; KGB pertvarkos laikotarpiu, KGB žurnalai, KGB ir komunistų partija, KGB represinė politika 1944–1953 m. (kurių apimtis **5** psl.). Iš viso **6 psl.**

3. Pateiktos vertimams į anglų kalbą dokumentų, skirtų viešinimui internetinei svetainei www.kgbdocuments.eu, anotacijos (dokumentų santrumpa) – **35** lapai.

Taip pat į internetinę svetainę įdėti **65** KGB mokomieji žurnalai. „KGB сборник“ ir „Труды высшей школы КГБ“.

Administruoti bei vystyti Centro interneto tinklalapiai www.tuskulenumemorialas.lt www.genocid.lt, www.kgbdocuments.eu, www.kgbveikla.lt, www.lietuviaisibire.lt, www.rememor.eu, www.orahis.eu. Per metus Centro tvarkomose ir administruojamose svetainėse apsilankė **308 518** unikalūs lankytojai.

ISTORINIŲ ĮVYKIŲ IR ASMENŲ ĮAMŽINIMAS

Pastatyti 3 paminklai (memorialiniai ženklai), įrengta 12 atminimo ženklų, 10 informacinių stendų, 1 pažintinis maršrutas, 24 nukreipiančios rodyklės.

Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje saugomų eksponatų inventorinimas ir įtraukimas į integraliąją muziejų informacinę apskaitos sistemą (LIMIS). Per 2020 metus į LIMIS kompiuterinę sistemą buvo suvesta 2292 vnt. eksponatų, suskaitmeninta 2780 eksponatų.

Žuvusių laisvės kovotojų palaikų paieška: atliekami istoriniai, archeologiniai tyrimai, asmenų identifikavimas. 2020 m. atlikus DNR tyrimus buvo identifikuota 10 ginkluoto pasipriešinimo dalyvių palaikų, ekshumuotų 2019 m. Leipalingio kapinėse. Tais pačiais metais Našlaičių kapinėse Vilniuje, tęsiant archeologinius tyrimus , rasti ir, atlikus DNR tyrimus, identifikuoti dviejų ginkluoto pasipriešinimo dalyvių palaikai: Vytauto Miškinio-Viesulo, Pranciškaus Prusaičio-Lapės.

EDUKACINĖ VEIKLA

Pilietinis ir tautinis ugdymas rengiant nacionalinį mokinių konkursą „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“. Konkurso tikslas – ugdyti moksleivių pilietiškumą, sužadinti jų domėjimąsi Lietuvos okupacijų ir laisvės kovų istorija, ugdyti šio laikotarpio išmanymą, skatinti moksleivių kritinį mąstymą, kūrybiškumą ir tiriamuosius gebėjimus, puoselėti istorinę atmintį. Konkurse dalyvavo 1243 mokiniai iš Lietuvos ir lietuviškų mokyklų užsienyje. 5–12 klasių mokiniai savo rašiniuose, piešiniuose, muzikos kūrinėliuose, sukurtuose filmuose, virtualiuose pasipriešinimo istorijos pristatymuose ir kituose rankdarbiuose įprasmino dramatišką XX a. Lietuvos istoriją: tremtį, Holokaustą, partizaninį karą, neginkluotą pasipriešinimą, tragiškus 1991 m. sausio įvykius, sukurti 1149 darbai.

Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje ir jo padaliniuose – Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse ir Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje – vykdoma muziejinė edukacinė pilietinio ir tautinio ugdymo programa „Atverta istorija“. Tikslas – supažindinti jaunimą su XX a. vidurio ir antrosios pusės Lietuvos istorija: Sovietų Sąjungos įvykdyta Lietuvos okupacija ir aneksija, tautos kova dėl nepriklausomybės atgavimo, sovietų valdžios vykdytomis represijomis, pastangomis išsaugoti tautinę savastį okupuotoje Lietuvoje, kalinimo ir tremties vietose, kasdieniu žmonių gyvenimu totalitarinio režimo, kuris įvairiomis priemonėmis siekė sukurti naująjį sovietinį žmogų – homo sovieticus, sąlygomis. Per 2020 m. šioje programoje dalyvavo 2174 moksleiviai ir studentai, kuriems buvo pravesta 118 ekskursijų, 43 edukaciniai užsiėmimai ir 4 dokumentinių filmų seansai.

Per ataskaitinį laikotarpį konsultuota ir teikta metodinė pagalba Varėnos ir Panevėžio rajonų savivivaldybėms, Dzūkijos nacionaliniam parkui, Vytauto Didžiojo karo muziejui, Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejui, Raseinių krašto istorijos muziejui, Šiaulių „Aušros“ muziejui, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejui. Taip pat konsultuoti Lietuvos švietimo įstaigų darbuotojai, studentai ir moksleiviai: Vilniaus lietuvių namai, VŠĮ „Šaltinėlio“ privati mokykla, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvos istorijos institutas, Garliavos Juozo Lukšos gimnazija, Prezidento Jono Žemaičio gimnazija Raseiniuose. Teikta konsultacija Vilniaus dailės akademijos absolvento dizaino tyrėjo Giedriaus Paulausko parodai „Laisvės kariai – dizaino tyrimo pristatymas“ parengti, Vilniaus universiteto docentei Carmen Caro Dugo, rengiančiai Dalios Grinkevičiūtės knygos „Lietuviai prie Laptevų jūros“ vertimą į ispanų kalbą, VšĮ Lietuvos spaudos fotografų klubo metraštyje „Lietuvos spaudos fotografija“ publikuotam fotografijos istoriko S. Žvirgždo straipsniui „Partizanų karo fotografijos“, Labdaros ir paramos fondo „Jauniems“, V. Aleksai, rengiančiam knygą apie buvusį LR ministrą Joną Praną Alekną, Jurbarko rajono savivaldybės viešajai bibliotekai, Europos atminties ir sąžinės platformai, rengiančiai parodą „Šimtmečio kankiniai“, UAB „Be Tabu ir Ko“ direktoriui, režisieriui Sauliui Bartkui, kuriančiam dokumentinių filmų ciklą apie iš tremties ir lagerių bėgusius tremtinius ir politinius kalinius, Lietuvos nacionalinio dramos teatro kuriamam projektui-spektakliui „Žodžiai sklindantys miškais“, Antano Kairio ir Povilo Šimkevičiaus straipsniui „Takelis į Baltijos kelią“ publikuotam internetiniame portale „Alkas.lt“, Kauno rajono savivaldybės viešosios bibliotekos rengiamam projektui „Virtualus muziejus bibliotekoje“, LRT laidų prodiuserei Editai Mildažytei, kuriančiai TV laidą „Daiktų istorijos“. Konsultuoti dokumentinių ir meninių filmų kūrėjai: konsultacijos, scenarijų redagavimas, vaizdo medžiagos ir ikonografinės medžiagos paieška, atranka ir perdavimas Aleksandro Matonio dokumentinio filmo „Kalniškė“, Vytauto V. Landsbergio

meninio filmo „Poetas“ ir Ruslano Abdulajevo meninio filmo „Aš ne paskutinis“ režisieriams. Taip pat teikta metodinė pagalba valstybinėms institucijoms: Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos kariuomenei, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijai, Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, Lietuvos šaulių sąjungai. Konsultuoti užsienio partneriai: Martin Bayer, Vokietijos karo kapaviečių komisijos nariui, rengiančiam kilnojamą parodą, skirtą Antrojo pasaulinio karo 75-osioms metinėms, Vengrijos Nacionalinio atminties instituto komitetui, rengiančiam knygą „Vengrijos didvyriai“, Sibiro memorialiniam muziejui (Lenkija), tremties ir rezistencijos tematika.

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA

Planuota tarptautinė konferencija, skirta pirmajai Lietuvos sovietinei okupacijai 1940 m., neįvyko dėl force majeure – pasaulinės COVID-19 pandemijos.

ATLIKTŲ TYRIMŲ PAGRINDU PARENGTI IR IŠLEISTI LEIDINIAI

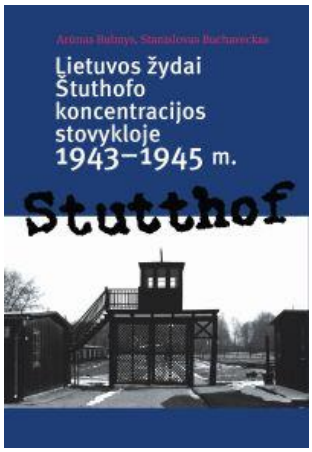

Lietuvos žydai Štuthofo koncentracijos stovykloje 1943–1945 m.

Autoriai dr. Arūnas Bubnys, Stanislovas Buchaveckas

Knygoje „Lietuvos žydai Štuthofo koncentracijos stovykloje 1943–1945 m.“ pirmą kartą Lietuvos istoriografijoje skelbiami Lietuvos žydų, 1943–1945 m. kalintų Štuthofe, sąrašai. Šie dokumentai buvo rasti Štuthofo muziejaus archyve. Po Vilniaus, Kauno ir Šiaulių getų likvidavimo 1943–1944 m. tūkstančiai Lietuvos žydų, daugiausia 1944-ųjų vasarą, nacių buvo atvežti į Štuthofą. Dauguma moterų ir vaikų Štuthofo koncentracijos stovykloje ir jos filialuose palikti kalėti iki išlaisvinimo, vyrai perkelti į Dachau, o nedarbingi žmonės išvežti sunaikinti į Aušvico koncentracijos stovyklą. Knygos įvade apžvelgiama Štuthofo koncentracijos stovyklos istorija, kalinimo režimas ir kalinių statistinė kaita. Knyga iliustruota Štuthofe kalėjusių Vilniaus, Kauno ir Šiaulių getų žydų nuotraukomis.

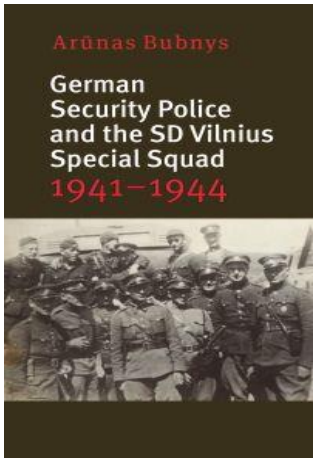

German Security Police and The SD Vilnius Special Squad 1941–1944

Autorius dr. Arūnas Bubnys (Vertė Andrius Valaitis)

Dr. Arūno Bubnio knygoje „Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m.“ pristatoma liūdnai pagarsėjusio Vokiečių saugumo policijos ir SD Ypatingojo būrio (Sonderkommando) Vilniuje istorija ir jo narių trumpos biografijos. Šis būrys nacistinės okupacijos metais Vilniuje (Paneriuose) nužudė dešimtis tūkstančių žmonių, daugiausia žydų tautybės, taip pat lenkų, lietuvių, rusų ir kitų tautybių žmonių.

Wileński Oddział Specjalny (Sonderkommando) Niemieckiej Policji Bezpieczeństwa i SD w latach 1941–1944

Autorius dr. Arūnas Bubnys (Vertė Joana Kaduškevič)

Dr. Arūno Bubnio knygoje „Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m.“ pristatoma liūdnai pagarsėjusio Vokiečių saugumo policijos ir SD Ypatingojo būrio (Sonderkommando) Vilniuje istorija ir jo narių trumpos biografijos. Šis būrys nacistinės okupacijos metais Vilniuje (Paneriuose) nužudė dešimtis tūkstančių žmonių, daugiausia žydų tautybės, taip pat lenkų, lietuvių, rusų ir kitų tautybių žmonių.

Prasiveržti pro geležinę uždangą (Lietuvos gyventojų pabėgimai iš SSRS)

Autorius dr. Darius Juodis

Dr. Dariaus Juodžio knyga „Prasiveržti pro geležinę uždangą“ (Lietuvos gyventojų pabėgimai iš SSRS) – tai pirmas išsamesnis leidinys, kuriame dokumentaliai nagrinėjama iki šiol tik probėgšmais istoriniuose leidiniuose paliesta tema: Lietuvos gyventojų bėgimai iš SSRS. Knygoje pateikiami keli prasiveržimo pro SSRS geležinę uždangą laikotarpiai: pirmieji pabėgimai (1940–1941); laikotarpis po SSRS ir Vokietijos karo; partizanų prasiveržimai; Lietuvos gyventojų pabėgimai į Vakarus 6–9 dešimtmetyje.

Dr. D. Juodžio knygoje „Pabėgimai...“ gausu įvairiausių pabėgėlių istorijų, asmenų ir sienos kirtimo vietų nuotraukų, skelbiami ir KGB dokumentai iš LYA, asmeninių ir visuomeninių archyvų. Ši knyga praturtins besidomintį skaitytoją žiniomis apie SSRS „geležinės uždangos“ laikotarpį, pabėgėlių drąsą ir sumanumą, atskleis ir to meto kegėbistų bei specialiųjų agentų veiklą.

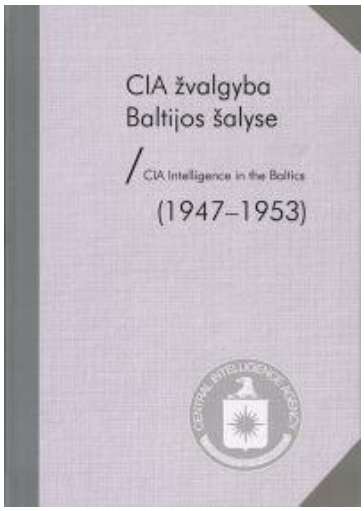

CIA žvalgyba Baltijos šalyse / CIA intelligence in Baltics (1947–1953)

Autorius dr. Mingailė Jurkutė

Ginkluoto pasipriešinimo Lietuvoje istorija, iki šiol daugiausiai buvo rašoma remiantis sovietų okupacinių struktūrų, partizanų dokumentais ir egodokumentika. Tik gana neseniai, dokumentus išslaptinus, atsirado dar vienas šaltinių kompleksas – JAV žvalgybinė informacija. Knygoje „CIA žvalgyba Baltijos šalyse 1947–1953“ publikuojami JAV Centrinės žvalgybos agentūros (Central intelligence agency – CIA) dokumentai, kurie bus įdomūs ne tik rezistencijos tyrinėtojams, bet ir tyrinėjantiems padėtį okupuotoje Lietuvoje.

Rinkinyje skelbiami Mingailės Jurkutės iš tūkstančių atrinkti dvidešimt keturi išslaptinti raportai, daugiausiai liečiantys padėtį okupuotuose Baltijos kraštuose. JAV žvalgybą domino okupuotų Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojų padėtis, nuotaikos ir gyvenimo sąlygos, sovietų kariuomenės dislokavimas, trijų kraštų partizaninis pasipriešinimas, jo organizacija, saugumo struktūrų veiksmai. Publikuojami ir REDSOX misijų, kurios buvo skirtos siųsti agentus į Sovietų Sąjungą, dokumentai. Susigaudyti visame sudėtingame peizaže padeda įvadas (lietuvių ir anglų kalbomis), kuriame ne tik paaiškinama dokumentuose randama informacija, dokumentų privalumai, trūkumai bei recepcija, bet ir aprašoma žvalgybinės informacijos rinkimo ir apdorojimo (dokumentų atsiradimo) procesas.

III. SVARBIAUSIŲ DARBŲ, VYKDANT TĘSTINES ISTORINIŲ IR SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ PROGRAMAS, REZULTATŲ APŽVALGA

Vykdant įstatymu apibrėžtas funkcijas, didžiausias dėmesys buvo skiriamas mokslinio tyrimo programų rezultatų skelbimui mokslinėse publikacijose ir konferencijų pranešimuose arba dalyvaujant edukacinėse programose, taip pat specialiesiems tyrimams. Dalyvauta **7** konferencijose ir 2 seminaruose, skaityti 8 pranešimai.

Plačiau žr. 1 priedas

ISTORINIŲ IR SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ PROGRAMOS

Programa „NACISTINĖ OKUPACIJA 1941–1944 m.“

Knygos:

- Dr. A. Bubnys, S. Buchaveckas, *Lietuvos žydai Štuthofo koncentracijos stovykloje 1943–1945 m.*;
- Dr. A. Bubnys, *German Security Police and The SD Vilnius Special Squad 1941–1944*;
- Dr. A. Bubnys, *Wileński Oddział Specjalny (Sonderkommando) Niemieckiej Policji Bezpieczeństwa i SD w latach 1941–1944*.

Parengti ir publikuoti moksliniai straipsniai žurnalui „Genocidas ir rezistencija“:

- 1941 m. Birželio sukilimas Panevėžio apskrities Krekenavos valsčiuje: įvykiai, dalyviai, likimai // Tadas Jaskelevičius, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 1 (47);
- Lietuvos žydai 1944–1945 m.: holokausto tąsa Štuthofo koncentracijos stovykloje (1) // Stanislovas Buchaveckas, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 1 (47);
- Lietuviai darbininkai nacių okupuotoje Austrijoje 1942–1945 metais // Arūnas Bubnys, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 1 (47);
- Lietuvos žydai 1944–1945 m.: holokausto tąsa Štuthofo koncentracijos stovykloje (2) // Stanislovas Buchaveckas, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 2 (48);
- Juozo Albino Lukšos-Daumanto 1940–1941 m. biografijos puslapiai // Alfredas Rukšėnas, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 2 (48);

Programa „LIETUVOS SOVIETIZACIJA 1940–1941, 1944–1988 m.“

Knygos:

- D. Juodis, *Prasiveržti pro geležinę uždangą (Lietuvos gyventojų pabėgimai iš SSRS);*

Straipsniai:

- Šeimos ir lyčių vaizdiniai savilaidoje//Valdemaras Klumbys, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 2 (48);
- Baltos dėmės ir KGB šliūžė prof. T. Ivanausko biografijoje, // Daiva Vilkelytė, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 2 (48);

Programa „LENKIJOS ANEKSUOTA RYTŲ LIETUVA 1920–1939 m.“

Straipsniai:

- Lietuvos sienos su Lenkija apsauga 1920–1938 metais // Gintautas Ereminas, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 1 (47);

Programa „ANTISOVIETINIS PASIPRIEŠINIMAS 1944–1953 m.“

Knygos:

- M. Jurkutė, *CIA žvalgyba Baltijos šalyse // CIA intelligence in Baltics (1947–1953).*

Straipsniai:

- Vyrų ir moterų santykiai Lietuvos partizanų gretose // Enrika Kripienė, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 1 (47);
- Jonas Kimštas-Žalgiris – asmenybės ir biografijos bruožai // Mindaugas Pocius, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 2 (48);

2020 m. sukurtas elektroninis *Lietuvos partizanų karo dalyvių informacinis žinynas* www.laisveskovos.lt. Šiuo metu žinyne yra pateikta virš 13 000 partizanų karo dalyvių pavardžių. Tai – žuvusieji kovos lauke, nuteistieji mirties bausme sušaudant ir mirusieji įkalinimo vietose. Pateikti šie duomenys: vardas, pavardė, tėvavardis, slapyvardis, teritorija, gimimo metai, mirties metai, mirties vieta. Prieiga prie internetinio partizanų karo dalyvių žinyno bus naudojama Kryžkalnio partizanų memorialo informaciniame centre.

Sudarytas ir pateiktas LR Vyriausybei **5 997** žuvusių partizanų sąrašas įamžinimui (iš viso 10 867).

Vykdomas ilgalaikis Leipalingyje ir Kuršėnuose užkastų ir ekshumuotų partizanų palaikų tyrimas (archyvinės, istorinės medžiagos rinkimas, pradėtas kurti DNR bankas).

Programa „KGB VEIKLA LIETUVOJE“

Straipsniai:

- Lietuvos ryšiai su Vakarais KGB voratinklyje, // dr. Kristina Burinskaitė, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 1(47)

Remiantis Priėjimo prie Nacionalinio dokumentų fondo ypatingosios dalies ribojamų dokumentų ir jų naudojimo taisyklėmis (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. birželio 13 d. nutarimu Nr. 579) buvo vykdomi Lietuvos ypatingojo archyvo užsakymai.

- Patikrintos **244** operatyvinės, agentūrinės baudžiamosios ir kt. bylos (R. Dževeckaitė, V. Ramanauskienė, V. Žilinskienė),
- Išanalizuota **10 083** kopijų lapų, nustatant ir eliminuojant duomenis apie asmenis, įslaptintus pagal Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymą (E. Mincevičienė).

Darbai, atlikti vykdant Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusiųjų apsaugos įstatymą, pateikti.

Plačiau žr. 2 priedas

Programa „LIETUVOS LAISVINIMO BYLA VAKARUOSE“

Straipsniai:

- Antano Smetonos veikla JAV: Amerikos lietuvių misija ir siekiai atkurti Lietuvos valstybę // Juozas Banionis, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 1 (47);
- **Recenzija.** Dvitomis, atskleidžiantis Lietuvos laisvės bylos ambasadoriaus politinę biografiją // Juozas Banionis, *Genocidas ir rezistencija*, 2020, Nr. 2 (48).

Programa „PARTIZANINIO KARO LIETUVOJE ŽMONIŲ NUOSTOLIAI“

- Vykdant archyvinę paiešką surinkti ir susisteminti duomenys apie 2020 žuvusių asmenų 1944–1952 m. Raseinių apskr.

Programa „LIAUDIES GYNĖJAI“ 1944–1954 METAIS LIETUVOJE: SOVIETIZACIJOS IR GYVENTOJŲ REPRESIJŲ ĮRANKIS“

- Vykdomas archyvinių duomenų apie stribų veiklą rinkimas ir sisteminimas. Per metus surinkti duomenys apie 683 asmenis Kauno apskr., 234 asmenis Varėnos apskr., 195 asmenis Alytaus apskr.

- Sudaromas sovietinių represinių struktūrų darbuotojų pavardžių, kurios bus įtrauktos į duomenų rinkmeną „Kadrai“, sąrašas.
- Pagal Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos prašymą pradėtas tyrimas apie 1918–1940 metų policijos pareigūnus, represuotus okupacijų laikotarpiu bei dalyvavusius ginkluotame pasipriešinime. Tyrimo medžiaga (pareigūnų biogramos) bus panaudota Lietuvos policijos muziejaus ekspozicijoje.

Bendradarbiavimas su tarptautiniais partneriais

2020 m., vykdant bendradarbiavimo su IPN (Tautos atminties institutas) sutartį, rengiamas bendras dokumentų rinkinys lenkų ir lietuvių k. „Lietuvos SSR MGB operatyvinė grupė Lenkijoje“.

Programa SKAITMENINIŲ DUOMENŲ BAZIŲ FORMAVIMAS

Tęstinio leidinio „LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDAS“ rengimas –

iš **575** baudžiamųjų ir operatyvinių bylų išrinkti ir suskaitmeninti **2109** nauji duomenys V tomo duomenų bazėje;

5672 duomenimis papildyta/patikslinta II–IV tomų duomenų bazė;

8515 lapų konvertuoto spausdinto teksto korektūros rengiant Vardyno V tomo 2 dalį. Suredaguotas tekstas perduotas leidybai.

Žuvusių laisvės kovotojų žinyno rengimui, peržiūrėjus operatyvinių ir baudžiamųjų bylų kartotekas, suformuotas **5 997** žuvusių partizanų žinynas Kryžkalnio memorialui (iš viso (su pateiktais duomenimis 2019 m.) pateikta 10 867 pavardžių).

GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO DEPARTAMENTO DARBUOTOJŲ ATLIKTI DARBAI IR RENGINIAI

Sausio 28 d. Sugihara House, Kaune, vyko LGGRTC Genocido ir rezistencijos tyrimo departamento direktoriaus dr. Arūno Bubnio paskaita „Holokausto vykdytojai: Ypatingasis būrys (Sonderkommando) 1941–1944 m.“ Dr. A. Bubnys atkreipė dėmesį į holokausto Lietuvoje tyrimų iššūkius ir išsikeltą tikslą nuosekliai tirti kiekvieno dalinio istoriją, taip pamažu sukuriant bendresnį nacistinės okupacijos metais vykusių žiaurių įvykių vaizdą. Neseniai pasirodžiusi istoriko knyga „Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m.“ itin reikšmingas darbas, kuriame pristatoma Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingojo būrio istorija, jam tekusios užduotys ir funkcijos bei konkrečių būrio narių biografijos. Po paskaitos klausytojai uždavė daug klausimų, kurie tik patvirtina, jog tokie tyrimai domina visuomenę ir yra jai svarbūs.

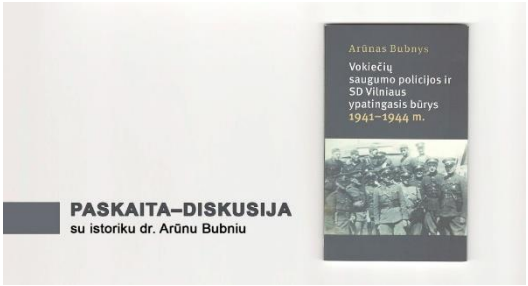

Vasario 17 d. paskaitą-diskusiją su LGGRTC Genocido ir rezistencijos tyrimo departamento direktoriumi dr. Arūnu Bubniu vasario 17 d. 17.30 val. Kauno IX forto muziejuje (Žemaičių pl. 71, Kaunas). Renginio metu bus pristatoma naujausia dr. A. Bubnio knyga „Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m.“, atskleidžianti SD Vilniaus ypatingojo būrio, vykdžiusio masines žudynes, nusikaltimus, narius ir jų likimus. Taip pat istorikas pasidalins įžvalgomis apie Holokausto tyrimų specifiką, kylančias problemas ir iššūkius bei atsakys į kylančius klausimus.

Vasario 29–kovo 1 d. LGGRTC istorikės Ramona Staveckaitė-Notari ir Kristina Burinskaitė dalyvavo Yale universitete (Niu Heivene, JAV) vykusiame tarptautiniame simpoziume „KGB sekimas sovietinėse Baltijos respublikose: dokumentiniai įrodymai ir akistata su praeitimi“. Simpoziumas organizuotas pagal Yale MacMillan centro Baltijos studijų programą.

Simpoziumo organizatoriai siekė supažindinti JAV visuomenę su KGB veikla ir jos veiklos metodais Baltijos valstybėse sovietinės okupacijos laikotarpiu, ypatingą dėmesį skiriant KGB sekimui bei agentų verbavimui.

Kovo 25 d. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras pristato atnaujintą archyvinę dokumentų svetainę anglų kalba www.kgbdocuments.eu.

Sukurtas naujas dizainas, patogesnė paieškos sistema, patalpinta daugiau informacijos apie KGB veiklos sferas, struktūrą, metodus, KGB vadovus.

Šiame dokumentų viešinimo etape bus koncentruojamasi į 1954–1990 m. laikotarpį.

Tirdama P. Cvirkos politinę biografiją, LGGRT Centro vyr. specialistė Daiva Vilkelytė atskleidė, jog Lietuvos centriniame Valstybės archyve saugomi keturių Liaudies Seimo priimtų valstybės santvarką pakeitusių Deklaracijų tekstai yra tik dokumentų versijos su Liaudies Seimo pirmininko L. Adomausko ir sekretoriaus A. Venclovos parašais. Po daugiau kaip du mėnesius užtrukusių derybų su Rusijos Federacijos valstybiniu archyvu gautas patvirtinimas, kad Deklaracijų originalai yra saugomi Maskvoje.

Archyvinių dokumentų svetainė www.kgbveikla.lt pasipildė naujais dokumentais apie sovietinių represinių struktūrų veiklą 1944–1953 metais. Projekto metu publikuojami dokumentai apie NKVD, VRM, milicijos, liaudies gynėjų (stribų), NKGB–MGB nusikalstamą veiklą Lietuvoje 1944–1953 m., atskirų institucijų indėlį, taikytus metodus kovojant su partizanais ar vykdant nusikaltimus prieš civilius gyventojus.

Naujausi paskelbti dokumentai atskleidžia nesutarimus tarp represinių struktūrų, pasienio kontrolės kontržvalgybinę veiklą, karo belaisvių padėtį lageriuose ir kt.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras atveria viešąją prieigą, kurioje pateikiami duomenys apie 1940–1953 metais sovietų okupacinės valdžios represuotus (ištremtus, įkalintus, nužudytus) Lietuvos gyventojus.

Duomenys pradėti rinkti 1988-aisiais susikūrus Sąjūdžio komisijai stalinizmo nusikaltimams tirti (pirmininkas Julius Juzeliūnas). Mečio Laurinkaus vadovaujama Komisijos grupė platino Lietuvoje Sąjūdžio anketas apie Lietuvos gyventojų trėmimus, lagerius, žudynes. Užpildytas anketas analizavo, sistemino, sudarė kartotekas. Iš viso apie Lietuvos gyventojų patirtas represijas, ginkluotą ir pilietinį pasipriešinimą sovietų okupaciniam režimui surinkta daugiau kaip 150 tūkstančių autentiškų liudijimų – anketų, dokumentų, laiškų, trumpų ir didesnės apimties pasakojimų. Didžioji dalis šių liudijimų Komisiją pasiekė Atgimimo ir pirmaisiais Nepriklausomybės metais. Kartu su archyviniais dokumentais, įvairių autorių publikuota medžiaga šie liudijimai sudarė tęstinio leidinio „Lietuvos gyventojų genocidas“ I–V t. pagrindą. Prieigoje pateikiama svarbiausia informacija apie represuotą asmenį: vardas, pavardė, gimimo metai, gyvenamoji vieta represijų metu, patirtos represijos pobūdis, metai, tremties ar kalinimo regionas SSRS, asmens likimas – grįžo, negrįžo, mirė represijos vietoje. Prireikus prieigos lankytojai galės daryti atranką pagal įvairius kriterijus. Bus galimybė prieigos duomenis tikslinti ar papildyti.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras visuomenei pateikia okupacinių institucijų dokumentus, atskleidžiančius, kokia buvo tikra, o ne propagandinė padėtis šalyje 1940–1941 m., kaip greitai situacija blogėjo. Dokumentai parodo, kaip vykdoma Lietuvos sovietizacija atsiliepė žmonių kasdienybei: krito gyventojų pragyvenimo lygis, iš parduotuvių dingo prekės, atsirado pirmieji talonai. Jau 1941-ųjų gegužę kaimo parduotuvėse nebuvo įmanoma nusipirkti net duonos, tad augo ir žmonių nepasitenkinimas naująja sovietų valdžia. Gyventojų nuotaikas stebėjo NKVD, apie tai ruošdavo specialias

suvestines ir jas siųsdavo LKP (b) CK sekretoriui A. Sniečkui bei LSSR LKT pirmininkui M. Gedvilui. Dokumentai atskleidžia ir nežabotą sovietinių kariškių savivaliavimą. Taigi, nors komunistinė propaganda nuolat skelbė žinią apie pažangios sistemos pritaikymą neva atsilikusioje Lietuvoje, tačiau jau vieneri sovietinės valdžios metai parodė, kokia tai buvo visa griaunanti jėga ir sistema

Rugsėjo 17 d. Šilutės Hugo Šojaus muziejuje vyko mokymai „Macikų lagerio istorijos aktualizavimas – pilietinio ugdymo dalis“, kuriuose dalyvavo pedagogai ir muziejininkai, atvykę iš Šilutės, Pagėgių, Palangos, Telšių ir Kretingos savivaldybių. Pranešimus skaitė LGGRTC darbuotojai.

Rugsėjo 29 d. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Adolfo Damušio demokratijos studijų centras surengė tradicinę Adolfo Damušio politinių studijų dienų konferenciją. Šių metų mokslinės konferencijos tema – „Atminties politika Lietuvoje: tendencijos, iššūkiai ir galimybės“. Konferencijoje pranešimus skaitė LGGRTC gen. direktoriaus vyresn. patarėjas Vidmantas Valiušaitis, pranešimo tema „Diplomatų vaidmuo rengiant Birželio sukilimą Hooverio instituto dokumentų šviesoje“, LGGRTC Atminimo programų skyriaus vedėja dr. Monika Kareniauskaitė, tema „Atminties karai: istorinis ir skaitmeninis raštingumas kaip kovos strategija“, LGGRTC ekspertų tarybos narys prof. Valdas Rakutis, tema „Savi ir svetimi naratyvai: sąveika ir konfrontacija“.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras atidarė naują svetainę www.laisveskovos.lt, kurioje pirmą kartą viešai skelbia išsamų Lietuvos partizanų karo (1944–1953) dalyvių sąrašą. Šis sąrašas nėra baigtinis, šiuo metu pateikta 12 799 vardai: žuvusieji kovos lauke, nuteistieji mirties bausme sušaudant ir mirusieji įkalinimo vietose. Vėlesniuose etapuose planuojama skelbti išgyvenusiųjų vardus: represuotųjų, tačiau grįžusių iš lagerių bei išsislapsčiusiųjų partizanų ir jų ryšininkų.

Žinynas bus nuolat pildomas ir tikslinamas, šiame darbe Centras tikisi ir prašo visuomenės paramos – svetainėje yra nuorodos, kaip galima pranešti naują informaciją arba pataisyti pastebėtus netikslumus.

Lapkričio 16–17 dienomis vyko virtuali konferencija „Praeitis-ateičiai“, dedikuota Europos tautų istorinei atminčiai bei jos žaizdoms. Dalyvavo europarlamentarė Rasa Juknevičienė, Mattia de' Grassi di Pianura (Europos komisija), Alain Lamassoure (Europos taryba), Françoise Thom (Paryžiaus Sorbonos universitetas) ir kiti. LGGRT Centrui atstovaus Atminimo programų skyriaus vedėja dr. Monika Kareniauskaitė.

Plačiau žr. 3 priedas

IV. TARPTAUTINIS IR TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

Buvo vykdomas tarptautinis tarpinstitucinis bendradarbiavimas, organizuojant dalyvaujant tarptautinėse konferencijose, seminaruose ir kitose veiklose, statant paminklus, vykdant edukaciją, tiriant sovietinio ir nacistinio režimų nusikaltimus ir pasipriešinimą okupacijoms bei siekiant įamžinti totalitarinių režimų aukų atminimą.

2020 m. darbuotojai vyko į komandiruotes Jungtinėse Amerikos valstijose, Kazachstane, Lenkijoje. Stiprintas bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis, Lietuvos okupacijų istorija pristatyta užsienio auditorijoms, užmegzti kontaktai su sovietinį ir nacistinį laikotarpius tiriančiais kolegomis kitose valstybėse.

Bendradarbiaujant su Lenkijos tautinės atminties institutu (IPN) toliau vyksta dokumentų rinkimas „Lietuva ir Lenkija XX amžiuje“ II tomui („LSSR MGB operatyvinė grupė Lenkijoje“), taip pat sudarinėjamas personalijų sąrašas, vykdyti kiti parengiamieji darbai.

Nuolat vykdomas elektroninis susirašinėjimas, bendraujama telefonu su užsienio lietuvių bendruomenėms, įsikūrusiomis tremties ir kalinimo vietovėse (Altajaus, Irkutsko, Krasnojarsko, Kazachstano, Karelijos, Murmansko, Bratsko Buriatijos, Komi, Ust Ilimsko, Jakutijos). Taip pat bendradarbiaujama su politinių kalinių ir tremtinių organizacijomis bei asmenimis Lietuvoje, renkama ir kaupiama informacija apie Lietuvos gyventojų tremtis ir kalinimo vietas. Palaikomas nuolatinis ryšys su 11 užsienio lietuvių bendruomenių.

Atsižvelgiant į Ukrainos Respublikos ambasados pateiktą pasiūlymą dėl bendradarbiavimo projekto rengiant Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus video turą ukrainiečių kalba, buvo konsultuotasi su įmonės Gluk Media projektų atstove Gabija Bakutyte. Tartasi dėl muziejaus video turo parengimo galimybių ir išteklių. Buvo gautas konkretus komercinis pasiūlymas.

2020 m. kovo 10 d. muziejuje lankėsi Latvijos Okupacijos muziejaus darbuotojai. Jiems pravesta ekskursija, parodytas dokumentinis filmas „Kapas 27/3. Vanago sugrįžimas“. Dalyvauta diskusijoje, kurios metu buvo apsikeista darbo tokio tipo muziejuje patirtimi.

Siekiant tinkamai įamžinti įvykius, datas, asmenis paminklais, atminimo ženklais ir t.t. surengti 25 susitikimai su miestų ir rajonų savivaldybių vadovais, darbuotojais, seniūnais, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos skyrių vadovais ir nariais, mokyklų vadovais, gyventojais, miškininkais, visuomeninių organizacijų atstovais.

– 2020-05-02 pasirašyta sutartis su Raseinių rajono savivaldybe dėl memorialinio ženklo pastatymo Ariogaloje;

– 2020-05-07 pasirašyta sutartis su Raseinių rajono savivaldybe dėl Ariogaloje ir jos apylinkėse nužudytų žydų bei sunaikinto Ariogalos sinagogų komplekso, kuriame 1941 m. rugpjūčio mėnesį buvo įkurtas getas, pastatant memorialinį ženklą Ariogaloje;

– Parengta sutartis su Anykščių rajono savivaldybe dėl paminklinių plokščių įrengimo Svėdasų krašto partizanams atminti pastatymo Svėdasų miestelio aikštėje;

– Parengta bendradarbiavimo sutartis su Vilniaus lietuvių namų gimnazija;

– Pasirašyta sutartis su Anykščių rajono savivaldybe dėl paminklinių plokščių įrengimo Svėdasų krašto partizanams atminti pastatymo Svėdasų miestelio aikštėje;

– Pasirašytas papildomas susitarimas su Raseinių r. savivaldybe dėl memorialinio ženklo (paminklo) pagaminimo ir pastatymo Ariogaloje Raseinių r.

2020-02-28-29 New Haven (JAV) Yale universitete vyko simpoziumas „KGB Surveillance in the Soviet Baltic Republics: Documentary Evidence and Coping with the Past“. Genocido ir rezistencijos departamento vyresnioji patarėja Dr. Kristina Burinskaitė ir Genocido ir rezistencijos departamento Istorinių tyrimų programų skyriaus vedėja Ramona Staveckaitė Notari skaitė pranešimus temomis: 1. „KGB dokumentai apie partizanų veiklą: šiandieninės diskusijos ir A. Ramanausko-Vanago atvejo analizė“. 2. KGB sekimas Baltijos šalyse: dokumentiniai įrodymai ir santykis.su praeitimi (KB agento portretas).

Organizuojant nacionalinį mokinių konkursą „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ glaudžiai bendradarbiaujama su LR Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, LR Užsienio reikalų ministerija. Vertinant konkursinius darbus pasitelkiami specialistai iš Vilniaus dailės akademijos, Vilniaus universiteto ir kitų institucijų. Konkursą prizais ir dovanomis remia LR Seimas, Vilniaus televizijos bokštas, Vilniaus informacijos centras.

Atliekant ekshumuotų partizanų DNR tyrimus bendradarbiauta su Vilniaus universiteto medicinos fakultetu ir Valstybine teismo medicinos tarnyba. Kasinėjant kapavietes bedradarbiauta su Vilniaus universiteto archeologu doc. dr. Gintautu Vėliumi.

Atliekant istorinius tyrimus, rengiant parodas nuolat bendradrbiaujama su archyvais Lietuvoje ir užsienyje.

Mingailė Jurkutė kartu su LR užsienio reikalų ministerija parengė mokomąjį filmą užsienio auditorijai apie Lietuvos partizanų karą (anglų k.).

Ramona Staveckaitė Notari dirbo ALKA archyve Putname (JAV). Tyrinėti D. Jasaičio, M. Krupavičiaus, V. Vardžio, J. Sondos, VLIKO ir kt. archyvai. Aktuali medžiaga skaitmenine forma atvežta į LGGRTC.

Rugsėjo mėnesį iš Kazachstano Rudnyko miesto kapinių į memorialinį kompleksą Spaske perkelta 14 lietuvių kilmės politinių kalinių, tremtinių ir jų artimųjų palaikų, o iš apleistų Saranės kapinių – partizaninės kovos dalyvio Prano Perevičiaus palaikai. Perlaidojimo vietoje įrengta

atminimo plokštė su politinių kalinių pavardėmis, pervežti lietuvių kapavietę Rudnyke žymėję antkapiniai paminklai ir kryžiai.

„Perlaidoti palaikus buvo būtina dar šiemet dėl realios Rudnyko kapinių likvidavimo grėsmės artimiausioje ateityje. Nepaisant epidemiologinės situacijos keliamų iššūkių bei atšiauraus klimato, suplanuoti darbai buvo atlikti sėkmingai“, – teigė Lietuvos ekspedicijos į Kazachstaną vadovas, viešosios įstaigos „Kultūros vertybių globos tarnyba“ direktorius archeologas dr. Linas Kvizikevičius.

Šiuos istorinės atminties išsaugojimo darbus, įgyvendinant projektą „Negrįžusių Tėvynėn Lietuvos politinių kalinių kapų, esančių Kazachstano Respublikoje, išsaugojimas“, koordinavo ir finansavo Kultūros ministerija.

Prie projekto įgyvendinimo ženkliai prisidėjo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, Lietuvos Respublikos ambasada Kazachstane bei garbės konsulas Karagandoje.

V. MEMORIALINIO DEPARTAMENTO VYKDYTŲ PROGRAMŲ REZULTATAI

EDUKACINĖ VEIKLA

2020 m. Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje ir Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse edukacinėje veikloje iš viso dalyvavo 3 413 moksleiviai.

Programa „OKUPACIJŲ ISTORIJA JAUNIMUI“

Organizuotas nacionalinis mokinių konkursas „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“. Jame dalyvavo 1243 moksleiviai iš Lietuvos ir lietuviškųjų mokyklų užsienyje (užregistruota 1149 darbų (darbų mažiau, nes kai kuriuos darbelius atliko keletas moksleivių), tačiau dėl pasaulinės covid-19 pandemijos neįvyko tradicinis kasmetinis konkurso laureatų apdovanojimas. Moksleivių ir jų mokytojų apdovanojimai išsiųsti ar nuvežti į mokyklas (Lietuvoje ir užsienyje). Bendradarbiaujant su URM, Punsko Kovo 11-osios licėjaus moksleiviams ir mokytojai apdovanojimai perduoti per ministrą L. Linkevičių.

Liepos 6 dieną „Tautiškos giesmės“ giedojimo Punske ceremonijos metu užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius įteikė LGGRTC apdovanojimus Punsko Kovo 11-osios licėjaus mokiniams Ronaldui Jankauskui ir Gretai Bobinaitei bei mokytojai Alicijai Krakauskienei. Jie laimėjo prizines vietas LGGRTC rengiamame 20-ajame nacionaliniame mokinių konkurse „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“.

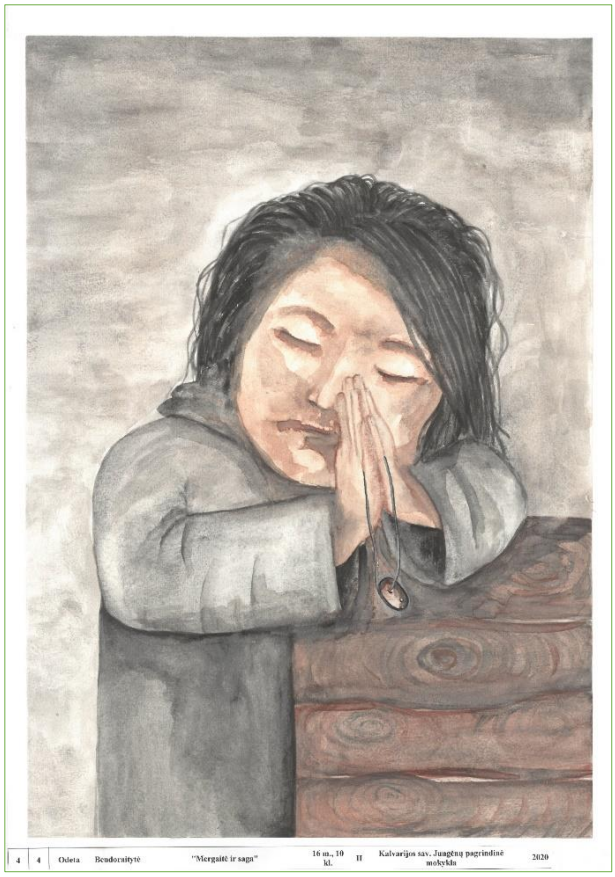
4 4 Odeta Bendorusitytė "Mergaitė ir saga" 16 m., 10 kl. II Kalvarijos sav. Juagėnų pagrindinė mokykla 2020

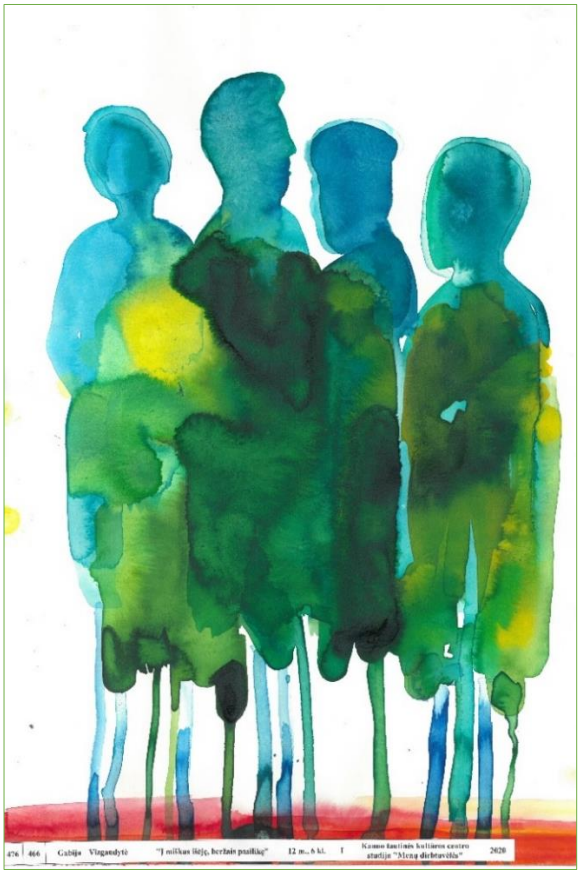
476 466 Gabija Vizgaudytė "J miškus iičję, beržais psailikę" 12 m., 6 kl. I Kauno tautinės kultūros centro atutija "Mėnų dirbtuvėlės" 2020

203 202 Jouė Šakuluitė "Miško bredis" 16 m., IIG II Varėnos "Ąžuolo" gimnazija 2020

Parengtos 7 konkurso darbų parodos: Lietuvos radijo ir televizijos centre – Vilniaus televizijos bokšte, Vilniaus lietuvių namuose, Lietuvos Respublikos Seime, Lietuvos Respublikos Vyriausybėje, Specialiuose globos namuose „Tremtinių namai“, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje, Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus prieigose, LGGRTC kiemelyje. Konkurso dalyvių piešinių parodos, skirtos Laisvės gynėjų dienai, sausio 13-ajai, Lietuvos valstybės atkūrimo dienai, vasario 16-ajai ir Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienai, Kovo 11-ajai pažymėti.

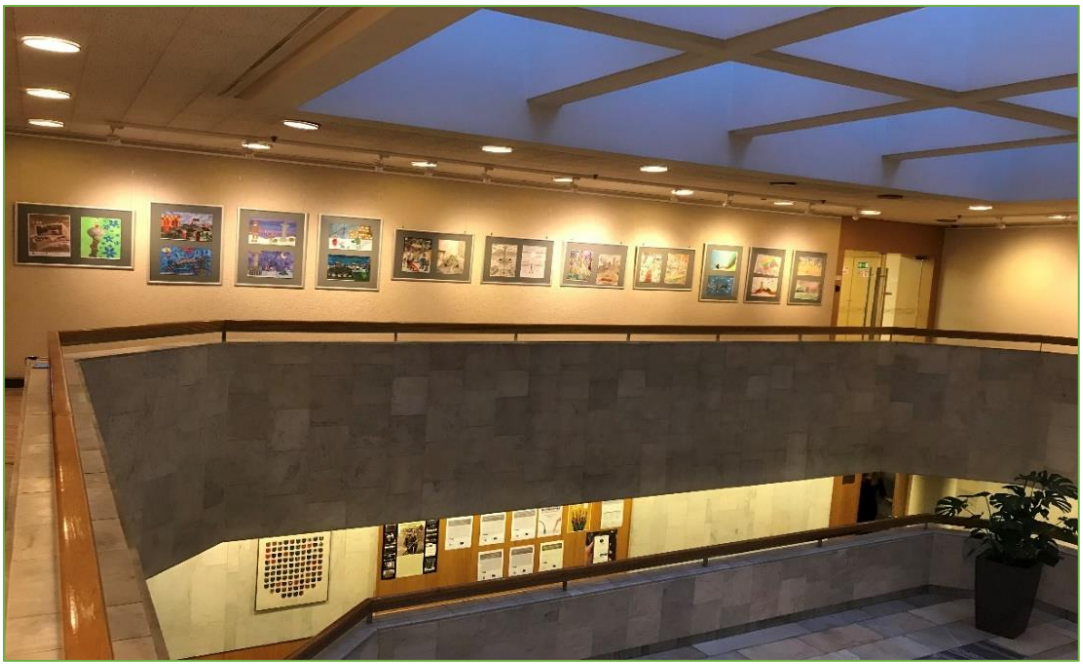

Programa „ATVERTA ISTORIJA“

Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse edukacinėje programoje „Atverta istorija“ dalyvavo 443 moksleiviai.

Pravesta 21 ekskursija (iš jų 8 – organizuotoms grupėms ir 13 – programos „Atverta istorija“ dalyviams. Ekspozicijoje „Tuskulėnų dvaro paslaptys“ apsilankė 719 lankytojų (iš jų 319 – individualiai, 400 – organizuotomis grupėmis).

Pravesti 8 edukaciniai užsiėmimai:

„Pabėgimas iš sovietinės pilkumos: jaunimo maištas“	1
„Lietuviškų tradicijų, papročių naikinimas ir sovietinių švenčių primetimas“	1
„Sovietinis inkubatorius“	4
„Vėliava, himnas, herbas Lietuvos valstybingumo istorijoje“	1
„Tuskulėnų aukos ir budeliai“	1

Ekskursijos ir edukaciniai užsiėmimai nevyko dėl force majeure – pasaulinės COVID-19 pandemijos.

Per 2020 m. Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje **536** lankytojams pravesti **35** edukaciniai užsiėmimai **3** temomis:

„Sovietų kalėjimai, lageriai ir tremtis: skiriamieji bruožai“	21
„Vaikai tremtyje“	12
„Laisvės kovotojų kasdienybė: kova už laisvę ir būvį“	2

Programa „GYVOJI ATMINTIS“

ISTORINIAI, ARCHEOLOGINIAI, ANTROPOLOGINIAI TYRIMAI

1. Dalyvavimas archeologiniuose tyrimuose ir fiksavimas vaizdo juostoje. Tyrimas, siekiant surasti 1956–1969 m. KGB kalėjime sušaudytų politinių kalinių palaidojimo vietas ir identifikuoti palaikus:

- Našlaičių kapinių planų ir kapinių knygų studijavimas, duomenų analizė, ruošiantis archeologiniams darbams.
- Darbas LYA tiriant nužudytųjų bylas, renkant informaciją apie antropologinius jų duomenis ir informaciją apie šeimos narius. Peržiūrėta 15 bylų.
- Giminaičių paieška ir DNR seilių mėginių, skirtų lyginamajai DNR analizei paėmimai: 5 vnt. kaulinių mėginių, 1 vnt. seilių mėginio. Mėginiai perduoti tyrimams į Valstybinę teismo medicinos tarnybą.
- Darbai su Vilniaus universiteto MF ir Valstybinės teismo medicinos tarnybos darbuotojais – 2017, 2018 ir 2019 m. archeologinių tyrimų metu ekshumuotų palaikų duomenų gretinamoji

analizė su 1956–1969 m. KGB kalėjime ir Lukiškių kalėjime sušaudytųjų atitinkamais duomenimis.

- Archeologiniai darbai Našlaičių kapinėse. Ekshumuoti ir identifikuoti 3 asmenys – Vytautas Miškinis-Viesulas, Pranciškus Prusaitis-Lapė ir liudininko Nr. 1 tėvas (pavardė šeimos prašymu neskelbiama). Dalyvavimas tyrimuose.

Tyrimai Našlaičių kapinėse

2. Tyrimai siekiant identifikuoti partizaninio pasipriešinimo prieš sovietų okupaciją metu Leipalingio valsčiuje nužudytų laisvės kovotojų palaikus:

- Medžiagos rinkimo etapas – liudininkų ir giminaičių paieška, DNR pavyzdžių rinkimas, liudininkų apklausa. **Paimta ir VTMT perduota: 29 vnt. kaulinių mėginių ir 73 vnt. seilių mėginių.**

- Darbai su Vilniaus universiteto MF darbuotojais – duomenų pateikimas ir bendra analizė – 1919 m. Leipalingyje ekshumuotų palaikų grupavimas, ypatingų požymių paieška, lyginimas;
- Darbai su Valstybinės teismo medicinos tarnybos darbuotojais – duomenų pateikimas ir lyginamoji analizė. L. Baliukevičiaus-Dzūko motinos palaikų ekshumacija ir DNR pavyzdžio paėmimas;
- Bendradarbiaujant su VU MF ir VTMT, DNR palyginimo būdu **identifikuota 10 Leipalingio valsčiuje žuvusių ir 2019 m. ekshumuotų partizanų palaikų**

3. Archeologiniai tyrimai Čekiškės seniūnijoje – Kęstučio apygardos partizano Beniulio palaikų paieška. Palaikai nesurasti. Archeologiniai tyrimai bus tęsiami 2021 m.

4. Archeologinių tyrimų Utenos rajono Papiškių kaime organizavimas ir koordinavimas. Surastas ir archeologiškai ištirtas partizano Antano Kraujelio-Siaubūno bunkeris. Tyrimų rezultatų pristatymas visuomenei – parengtas pranešimas spaudai, tyrimų eiga ir rezultatai komentuoti žiniasklaidos priemonėms.

Antano Kraujelio-Siaubūno bunkeris (Utenos rajonas, Papiškių kaimas)

Vyksta derybos su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija dėl archeologinių tyrimų prie Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų pastato ir jiems priklausančiuose teniso kortuose, kur galimai yra užkasta virš 240 kūnų. Pavykus susitarti numatomi kasinėjimai 2021 m. spalio–gruodžio mėn.

Programa „MEMORIALINIŲ VIETOVIŲ IR STATINIŲ INVENTORIZACIJOS BEI SĄVADO SUDARYMAS“

- Į kompiuterinę duomenų bazę suvesta istorinio-archyvinio tyrimo medžiaga apie vietoves ir statinius – **65** objektai. Atliekant medžiagos istorinius-archyvinius tyrimus LGGRTC archyvo Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijoje peržiūrėta 77 tarnybinės bylos.
- Inventorizuotos vietovės ir statiniai – 19.
- Kompiuterinėje duomenų bazėje naujais informacijos šaltiniais patikslinta medžiaga apie vietoves ir statinius – **2** objektai.
- Nauja informacija papildyti (įrašyti unikalūs kodai, pridėti apibrėžti teritorijos bei apsaugos zonos ribų planai) **26** objektai.
- 2020 m. pastatytais paminklais ir tipiniais atminimo ženklais papildyti sąrašai – **9** objektai.
- Pagal Kultūros paveldo centro prašymus parengti ir pateikti istoriniai-archyviniai duomenys – **18** objektų.
- Pagal valstybinių institucijų, visuomeninių organizacijų ir fizinių asmenų prašymus parengti ir pateikti istoriniai-archyviniai duomenys – **24** objektai.

Darbas su kino dokumentalistais ir meninių filmų kūrėjais. Konsultacijos, scenarijų redagavimas, vaizdo medžiagos ir ikonografinės medžiagos paieška, atranka ir perdavimas režisieriams;

- Aleksandro Matonio dokumentinis filmas „Kalniškė“;
- Vytauto V. Landsbergio meninis filmas „Poetas“;
- Ruslano Abdulajevo meninis filmas „Aš ne paskutinis“.

Programa „TREMTIES IR KALINIMO VIETOS“

Tęstinio leidinio „Didžiosios tremtys“ 2-ajai knygai „Altajaus–Jakutijos tremtiniai“ atlikti darbai:

- Inventorizuoti gauti 86 atsiminimų rankraščiai;
- Parengti gyvenviečių aprašymai 59 Altajaus kr. ir Jakutijoje, Atrinktos 222 iliustracijos.
- Tikslintas Altajaus krašto ir Jakutijos tremtinių, politinių kalinių sąrašas. Iš viso peržiūrėti ir patikslinti apie 2720 asmenų duomenys (tremties vietos, kalinimo vietos, gimimo ir mirties datos, mirties ir palaidojimo vietos ir kita informacija).
- Atsiminimų rankraštynas papildytas 15-os asmenų atsiminimais;
- Išrinkti tremtinių ir politinių kalinių atsiminimai bei dokumentai, susiję su tremties ir kalinimo vietomis (nuotraukos, žemėlapiai ir t. t.). Padaryta 1050 kopijų.
- Tikslintas Altajaus krašto ir Jakutijos tremtinių, politinių kalinių sąrašas. Peržiūrėti ir patikslinti apie 3424 asmenų duomenys (tremties vietos, kalinimo vietos, gimimo ir mirties datos, mirties ir palaidojimo vietos ir kt.).

- Atnaujinta dalis tremties vietų rankraščių inventorinio sąrašo (19 bylų).
- Susisteminta Okupacinių režimų veiklos tyrimų ir viešinimo skyriuje saugomų atsiminimų rankraščių kartoteka. Peržiūrėti 447 atsiminimų apie tremties ir kalinimo vietas rankraščiai;
- Peržiūrėti 61 tremtinių atsiminimų šaltiniai, 2008 m. ekspedicijos į Jakutiją informacija. Parengta informacija apie 1600 tremtinių mirties ir palaidojimo vietas;
- Gautos 965 nuotraukos ir dokumentai;
- Nuolat tikslinamas ir pildomas tremties vietų sąrašas (3531 vieta).
- Gauti 101 nauji atsiminimai apie kalinimo vietas: išanalizuoti, patikslintos kalinimo vietos, surūšiuoti į bylas, įtraukti į atsiminimų inventorizacijos sąrašą;
- Nuskenuota 6133 pateikėjų dokumentai 1142 aplankuose. Parkoreguota 1400 dokumentų 345 aplankuose. Peržiūrėta 486 lapai atsiminimų 93 bylose. Atrinktos atsiminimų ištraukos pagal temas. Nuskenuotos ir kataloguotos 726 skolintos nuotraukos ar dokumentai (iš viso skenuotų yra 12665 vnt.) Nuskenuotos ir kataloguotos 224 dovanotos nuotraukos (jų iš viso yra gauta 12884). Kataloguota 15 skaitmeninių nuotraukų (iš viso jų sukaupta 5875).

Parengtas ir pateiktas spaudai leidinys apie Sibiro Madoną.

MUZIEJINĖ VEIKLA

Iš viso apsilankė 20 498 lankytojai:

Okupacijų ir laisvės kovų muziejų aplankė 18176 lankytojai. Iš jų: individualiai – 15547 (iš jų – 1173 atvirų durų dienomis); organizuotomis grupėmis – 2847 (iš jų – 1062 moksleiviai dalyvavo ekskursijose, 536 edukaciniuose užsiėmimuose, 60 dokumentinių filmų peržiūrose).

Tuskulėnų ekspozicijoje apsilankė 2203 lankytojai, Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso muziejinėje ekspozicijoje „Tuskulėnų dvaro paslaptys“ – 719, Kolumbariume apsilankė 1484 lankytojai.

Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje apsilankė 453 lankytojai, renginiuose dalyvavo 214, edukaciniuose užsiėmimuose dalyvavo 73 moksleiviai. Iš viso 737 asmenys.

Į pirminę eksponatų apskaitą įrašyta eksponatų – 3586 vnt., iš jų: rankraštinę knygą (GEK) – 1652 vnt., kompiuterinę programą (LIMIS) – 1934 vnt.

Į integraliąją muziejų informacinę apskaitos sistemą (LIMIS) įvesta eksponatų – 2292 vnt. Iš jų: 1934 vnt. pagrindinio, 358 vnt. pagalbinio fondo. Iš jų pagal rinkinius:

- Nepriklausomos Lietuvos – 18 vnt.
- Neginkluoto antisovietinio pasipriešinimo – 51 vnt.
- Sovietinių represinių žinybų – 490 vnt.
- Ginkluotojo antisovietinio pasipriešinimo – 255 vnt.
- Lietuvos gyventojai kalėjimuose ir tremtyje – 1478 vnt.

Suskaitmeninta muziejaus eksponatų – 2780 objektų. (12236 vaizdai).

Iš viso Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus parodos eksponuotos **27-ose** vietose: **24-ose** vietose Lietuvoje, **3-ose** – užsienyje.

VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS-INVESTICINIO PROJEKTO VYKDYMAS TUSKULĖNŲ MEMORIALINIME KOMPLEKSE

Tęsiamas ekspozicijos „Projektas – homo sovieticus“ įrengimas ir edukacinė veikla

Vykdytas eksponatų pavadinimų, aprašų, temų ir potėmių maketų pakartotinis tikrinimas (tikrinta po 3–4 kartus). Tikslininti aprašai ir tekstai lietuvių ir anglų kalbomis, temomis: „Kultūra“, „Moralės ir vertybių kaita“, „Religija“ „Tapatybės transformacija“ ir „Kasdienybė“. 261 vnt. (Temų tekstai – 5; potėmių tekstai –16; raktiniai eksponatai – 6; eksponatai – 234).

Vykdytas audiovizualinių eksponatų įgarsinto teksto transkribavimas. Tikrintas vertimas į anglų kalbą bei sudėti titrai. Teiktos pastabos ir pasiūlymai 24 vnt.

Išeksponuoti temų „Kultūra“, „Moralės ir vertybių kaita“, „Religija“ „Tapatybės transformacija“ ir „Kasdienybė“ eksponatai. 240 vnt.

Atrinkti, sugrupuoti ir parengti eksponavimui skaitmeniniai vaizdai aspektui „Dvaro istorija“. 168 vnt.

Atrinkti ir parengti eksponavimui skaitmeniniai vaizdai aspektui „Veidai“.102 vnt.

Koreguoti skaitmeniniai vaizdai (keičiama rezoliucija, formatas), maketuoti koliažai. 1310 vnt.

Tikrinti monitoriuose esamų vaizdų aprašai lietuvių ir anglų kalbomis, temomis: „Kultūra“, „Moralės ir vertybių kaita“, „Religija“, „Tapatybės transformacija“ ir „Kasdienybė“. Suskirstyti aprašai pagal temas, lygmenis ir laikotarpius. Teiktos pastabos ir pasiūlymai. Vertimų dar laukiama temomis: „Kultūra“ ir „Moralės ir vertybių kaita“. 569 vnt.

Vykdytas vaizdinės medžiagos su aprašais įkėlimas į terminalų nuotraukų galeriją temomis: „moralės ir vertybių kaita“, „religija“, „tapatybės transformacija“ ir „kasdienybė“.1066

Parengti vaizdinės medžiagos aprašai vertimui į anglų kalbą temomis: „kultūra“, „moralės ir vertybių kaita“, „religija“, „tapatybės transformacija“ ir „kasdienybė“. Tikrinami vertimai. Peržiūrėta – 183 vnt., pakeistos iliustracijos – 7 vnt.

Vykdyta istoriografijos ir istorinių šaltinių bei eksponatų paieška. Iš LCVA gauti skaitmeniniai nuotraukų vaizdai **25.**

Vykdyta iliustracijų ir nuotraukų paieška siužetams: „sportas“ (80 vnt.) ir „architektūra“ (50 vnt.). 130 vnt.

Baigiamas rengti informacinio ekspozicijos katalogo (gido) maketas. Taisyti tekstai lietuvių ir anglų kalbomis (4–5 kartus). Pateiktos pastabos ir pasiūlymai. Laukiamas tikrinimui galutinis maketo variantas. 1 vnt. (numatoma iki 110 pusl.)

Parengtas audio gido (audio-video asistento) projektas. Vyksta įgyvendinimo darbai, kurių metu pateikta reikalinga medžiaga, tikrinti įgarsinimo tekstai ir jų vertimas į anglų kalbą. Teiktos pastabos ir pasiūlymai. Tikrinta: tekstų 20 vnt. (28 pusl.), anektodų – 80 vnt. (15 pusl.)

Vykdytas kronikos įgarsinto teksto titravimas, paruošimas eksponavimui. Tikrinti ir koreguoti kampinių ekranų filmų titrai lietuvių ir anglų kalbomis 5 vnt. (85 min.).

Įrengta išorinė vaizdinė lauko reklama. Įmontuotas stovas, pagaminta vėliava. Trūksta iškabos virš durų ir lentelės su darbo laiku. 1 vnt.

ĮAMŽINIMO DARBAI IR PROJEKTAI

Parengti **22** istorinių-archyvinių žinių apibendrinimai dėl partizanų, ryšininkų, partizanų rėmėjų įamžinimo atminimo ženklais, paminklais:

vienas jų apie **283** Svėdasų krašto partizanus įamžinimui Svėdasų miestelio aikštėje.

2020 m. pastatyta **12 atminimo ženklų:** įamžinti **52** partizanai, ryšininkai, partizanų rėmėjai partizanų žūties, mūšių, užkasimo vietose, gimtosiose sodybose.

Pastatyti **3** paminklai (memorialiniai ženklai).

Įrengta **10** informacinių stendų, **1** pažintinis maršrutas, **24** nukreipiančios rodyklės.

Parengti **4** memorialinių ženklų (paminklų) projektai:

1. Politiniams kaliniams (lietuviams) atminti Spaske ir Balchaše (Kazachstanas).
2. Kulių miestelio kapinėse (Plungės r.) perlaidotiems Kulių krašto partizanams atminti.
3. Kalniškės partizanų mūšio vietoje (Lazdijų r.) žuvusiems partizanams atminti.
4. Parengti papildomi arcitektūriniai sprendiniai memorialiniam ženklui Svėdasų krašto partizanams atminti miestelio aikštėje.

Memorialinio departamento atstovas dalyvavo:

LRV kanceliarijos paminklo Adolfui Ramanauskui-Vanagui skulptūrinės-architektūrinės idėjos sukūrimo ir įgyvendinimo projekto konkurso vertimimo komisijoje,

LR Kultūros ministerijos „Paminklo Lietuvos gyventojams, gelbėjusiems žydus nacių okupuotoje Lietuvoje Misionierių sodų teritorijoje Vilniuje“ konkurso sąlygų parengimo darbo grupėje,

LR Kultūros ministerijos Valstybei reikšmingų minėjimų ekspertų komisijos darbe.

Pasirašytos **4 bendradarbiavimo sutartys** su miestų ir rajonų savivaldybėmis dėl partizanų atminimo įamžinimo:

1. Su Anykščių rajono savivaldybe dėl memorialinio ženklo įrengimo Svėdasų krašto partizanams Svėdasų miestelyje.;

2. Su Panevėžio rajono savivaldybe dėl paminklo pastatymo LLKS Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signatarui Bronislovui Liesiui-Nakčiai Ramygaloje, Panevėžio r.;

3. Su Alytaus miesto savivaldybe dėl paminklo pastatymo Dainavos apygardos partizanams Alytuje;

4. Su Raseinių rajono savivaldybe dėl memorialinio ženklo pastatymo Ariogaloje ir jos apylinkėse nužudytiems žydams bei sunaikinto Ariogalos sinagogų komplekso, kuriame 1941 m. rugpjūčio mėnesį buvo įkurtas getas, atminti.

Pastatyti **3** paminklai (memorialiniai ženklai).
Įrengta **12** atminimo ženklų.
Įrengti **10** informaciniai stendai, **1** pažintinis maršrutas, **24** nukreipiančios rodyklės.

PASTATYTI TRYS MEMORIALINIAI ŽENKLAI (PAMINKLAI)

1. **Paminklas pasieniečiui Aleksandrui Barauskui –** pirmajai sovietų okupacijos aukai Ūtos k. Varėnos r., 2020 m. (skulptorius Jonas Jagėla)

2. **Paminklas Dainavos partizanų apygardai Alytuje**, 2020 m. (skulptorius G. Jonkus, architektas prof. dr. P. Grecevičius)

3. **LLKS Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signatarui B. Liesiui-Nakčiai** Ramygaloje Panevėžio r., 2020 m. (skulptorius J. Jagėla)

PASTATYTA 12 TIPINIŲ ATMINIMO ŽENKLŲ

1. Kęstučio apygardos Vaidoto rinktinės štabo žuvusiems partizanams atminti Pagausančių kaime (Jurbarko r.);
2. Žemaičių apygardos Kardo rinktinės Tautvaišo kuopos žuvusiems partizanams atminti Ledžių kaime (Skuodo r.);
3.Vytauto apygardos žuvusiems (10) partizanams ir rėmėjams Utenos r. Vyžuonų sen. Šiaudinių k.;

2020 m. rugpjūčio 30 d., Utenos r. Vyžuonų sen. Šiaudinių k. kapinėse buvo pašventintas LGGRTC pastatytas atminimo ženklas Vytauto apygardos Šiaudinių kaimo partizanams ir rėmėjams, žuvusiems už Lietuvos laisvę. Taip įamžintas 10-ties laisvės kovotojų atminimas. Atminimo ženklo iniciatorius – Povilas Rimantas Guobužas.

4. Lietuvos partizanų Lukšų gimtojoje sodyboje Juodbūdžio kaime Prienų r.;

Minint 69-ąsias legendinio partizano Juozo Lukšos-Skirmanto žūties metines, jo gimtojoje sodyboje Juodbūdžio kaime (Kauno raj., Veiverių seniūnija) buvo pastatytas ir pašventintas Atminimo ženklas, skirtas Lukšų šeimos laisvės kovotojų ir laisvės dalyvių atminimui. Atminimo ženklą pagamino Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras.

Renginio dalyviai aplankė J. Lukšos-Skirmanto žūties vietą Pabartupio kaimo pamiškėje, tėvų Onos ir Simano Lukšių amžinojo poilsio vietą Veiverių kapinėse, brolių, taip pat partizanų, Stasio Lukšos-Juodvarnio, Jurgio Lukšos-Piršlio (abu žuvo 1947 m.) ir Antano Lukšos-Arūno amžinojo poilsio vietą Veiverių „Skausmo“ kalnelyje.

Renginį vedė Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos direktorius Vidmantas Vitkauskas, paminklą pašventino Veiverių klebonas Kęstutis Vosylius, kalbėjo LGGRT centro gen. direktoriaus patarėjas Vidmantas Valiušaitis. Renginyje dalyvavo Garliavos Juozo Lukšos gimnazijos bendruomenė, Garliavos sporto ir kultūros centro kolektyvai.

5. Tauro apygardos Vytauto rinktinės žuvusiems partizanams atminti Marijampolės sav. Valavičių kaime.;
6. Žemaičių apygardos Kardo rinktinės Širvydo kuopos žuvusiems partizanams atminti Tūbausių kaime (Kretingos r.);

Atminimo ženklas žuvusiems Žemaičių apygardos partizanams atminti Tūbausių k. Kretingos r., 2020 m.
(skulptorius R. Navickas)

7. Žemaičių apygardos Kardo rinktinės žuvusiems štabo nariams atminti Genčų kaime (Kretingos r.);
8 Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės žuvusiems partizanams atminti Vaišvydavos miške (Kauno r.);
9. 5-osios LLA apygardos A rinktinės 2-ojo bataliono žuvusiems partizanams atminti Livintų k. apylinkėse, Būdos girininkijoje, Kaišiadorių r.;
10. Tauro apygardos Stirnos rinktinės štabo žuvusiems partizanams artminti Degučių k. Kazlų Rūdos savivaldybėje;
11. Žemaičių apygardos Kardo rinktinės žuvusiems partizanams artminti Ruginių kaime Kretingos r.;
12. Žemaičių apygardos Kardo rinktinės Narimanto kuopos partizanams atminti Kvecių kaime Kretingos r.

ATMINTINOSE VIETOSE PASTATYTA 10 INFORMACINIŲ STENDŲ

1. Pastatytas informacinis stendas pirmajai sovietų okupacijos aukai Aleksandrui Barauskui atminti. (Ūtos k. Varėnos r.);
2. Pastatytas informacinis stendas Macikuose Šilutės r.;
3. Pastatytas informacinis stendas Armalėnuose Šilutės r.;
4. Pastatytas informacinis stendas Lietuvos partizanų memoriale Kryžkalnyje, Raseinių r.;
5. Pastatytas informacinis stendas Juozo Albino Lukšos žūties vietoje Pabartupio k., Kauno r.;
6. Pastatytas informacinis stendas Skausmo kalnelyje Veiveriuose (Prienų r.);
7. Pastatytas papildomas informacinis stendas pažintinio maršruto „Adolfo Ramanausko Vanago kovų keliais“ pakoreguotoje I atkarpoje;
8. Pastatyti 2 informaciniai stendai pažintinio maršruto „Adolfo Ramanausko Vanago kovų keliais“ II atkarpoje (2 informaciniai stendai);

9. Pastatytas informacinis stendas prie Šimonių girioje Algimanto apygardos Šarūno rinktinės Plechavičiaus kuopos Žalgirio būrio slėptuvės.

Informacinė-nukreipiančioji rodyklė pažintiniame maršrute „Adolfo Ramanausko-Vanago laisvės kovų keliais“, 2020 m.

Įrengta 2-oji pažintinio maršruto
„Adolfo Ramanausko-Vanago laisvės kovų keliais“ atkarpa

Pastatytos **24** nukreipiančios informacinės rodyklės pažintinio maršruto „Adolfo Ramanausko-Vanago kovų keliais“ 1-ojoje ir 2-ojoje atkarpose.

Informacinė-nukreipiančioji rodyklė pažintiniame maršrute „Adolfo Ramanausko-Vanago laisvės kovų keliais“, 2020 m.

Atlikti **22** istoriniai-archyviniai tyrimai ir parengti istorinių-archyvinių žinių apibendrinimai. Parengta atminimo ženklų dokumentacija, atlikti istoriniai-archyviniai tyrimai apie partizanus, parengti tekstai, gauti sutikimai, dešimties atminimo ženklų medžiaga perduota gamybai.

VI. LEIDYBA

IŠLEISTI LEIDINIAI

3 lentelė

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Apimtis spaudos lankais
1.	Arūnas Bubnys, „Lietuvos žydai Štuthofo koncentracijos stovykloje 1943–1945 m.“ (180 psl.)	11,25
2.	Mingailė Jurkutė, „CIA žvalgyba Baltijos šalyse 1947–1953 m.“ (384 psl.)	24
3.	Mokslinis žurnalas „Genocidas ir rezistencija“ Nr. 1(47) (168 psl.)	10,5
4.	Jonas Kadžionis, „Per skausmo pelkes“ (su CD įrašu) (220 psl.)	13,75
5.	Darius Juodis, „Prasiveržti pro geležinę uždangą“ Pastaba: leidinys iš 2018 m. (136 psl.)	8,5
6.	Mokslinis žurnalas „Genocidas ir rezistencija“ Nr. 2(48) (232 psl.)	14,5
7.	Juozas Maceika, „Lietuvių būklė Lenkijos Respublikoje 1935–1938 m.“ (676 psl.)	42,25
8.	Broniaus Kemeklio-Keršto knygos „Nesipriešinti genocidui negalėjome“ vertimas į anglų k. (188 psl.)	11,75
9.	Arūnas Bubnys, „Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m.“ vertimas į anglų k. (82 psl.)	5,125
10.	Arūnas Bubnys „Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m.“ vertimas į lenkų k. (82 psl.)	5.125
	Kartotiniai leidiniai	
11.	„Macikų mirties namai“ anglų k. (190 psl.)	11,875
12.	Samuel Bak, „Nutapyta žodžiais“ (468 psl.)	16
	Iš viso	**174,625**

Leidybos skyriaus 2020 m. išleistos knygos

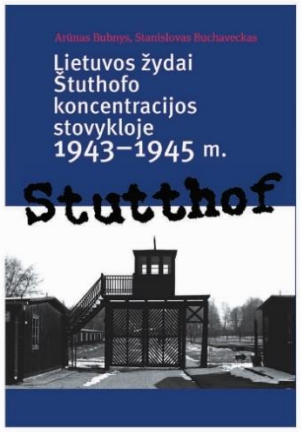

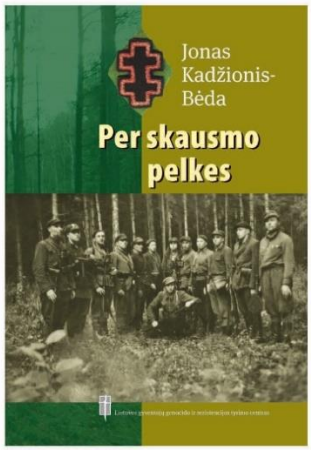

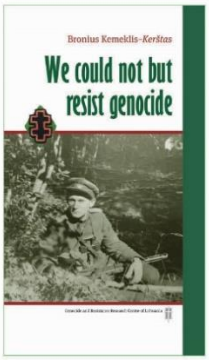

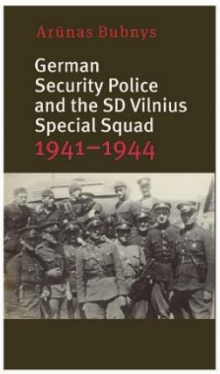

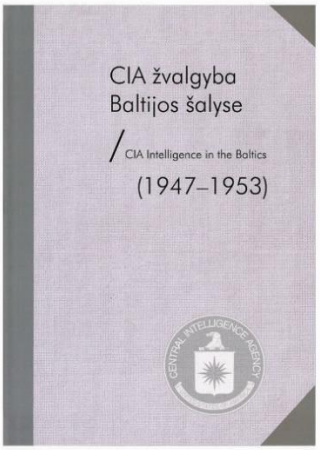

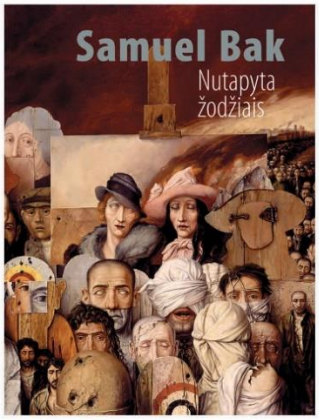

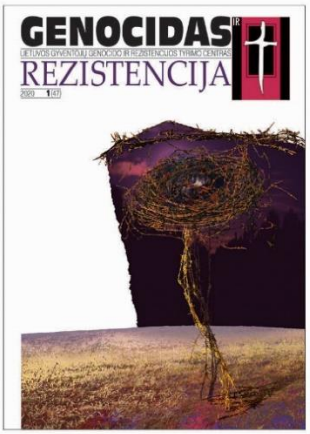

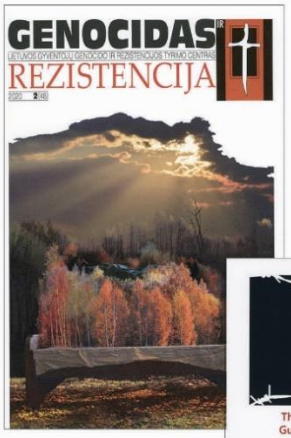

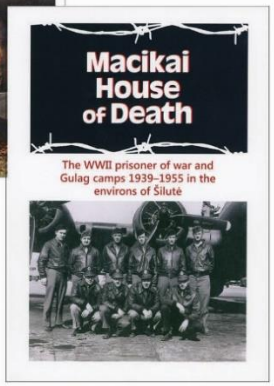

LEIDINIŲ SKLAIDA

Centro Leidybos skyrius vienintelis Lietuvoje kryptingai ir nuosekliai leidžia bei platina mokslinę, publicistinę ir grožinę literatūrą Lietuvos gyventojų genocido ir pasipriešinimo okupaciniams režimams tema. Leidiniai pristatomi Lietuvoje ir užsienyje

Dalyvauta 21-oje Vilniaus knygų mugėje. Parduota knygų už 1744,80 Eur. Suorganizuoti 2 renginiai, lankytojams pristatytos knygos: Sigutės Smetonienės „Pabėgimas iš Taljanų“ ir „Nuo ko mes bėgome“ – Maceinų šeimos dienoraščiai 1940–1946 m. (sudarytoja Tatjana Maceinienė).

Knygų pristatymai: Signatarų namuose, Kasablankos akademijoje, Istorinėje LR Prezidentūroje, LK Vilniaus įgulos karininkų ramovėje, M. Mažvydo bibliotekoje, Panevėžio viešoje bibliotekoje bei Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse ir prekiauta leidiniais.

Dalyvauta tremtinių sąskrydyje „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje, konferencijoje Šiauliuose, Sostinės dienose, Klaipėdos knygų dienose.

Pirmąjį rugsėjo savaitgalį LGGRTC leidybos skyrius kartu su kitomis Lietuvos leidėjų asociacijai priklausančiomis leidyklomis dalyvavo Sostinės dienose. Šiemet debiutavusioje „Knygų aikštėje“ buvo galima įsigyti Centro išleistų knygų, pabendrauti su Centro gen. direktoriumi prof. dr. Adu Jakubausku, Leidybos skyriaus vedėja Laimute Grikiniene ir kitais darbuotojais.

Knyga pristatoma
vasario 21 d. 19 val.
5-5 salėje
Dalyvauja
Sudarytoja Tatjana Maceinienė
Dalius Egidijus Stancikass (LGGRTC)
„Nuo ko mes bėgome?..“
Julijos Tverskaitės-Maceinienės,
Antanino Tverskaičio,
Antano Maceinos
dienoraščiai
(1940–1946)
... Knygos pavadinimas nėra atsitiktinis.
Jis iškilo sanatėmė, iš naujo perskaičius A. Maceinos straipsnį
„Nuo ko mes bėgome?“ – sarvotiškų atsakų į kadatse filosofo Stasio Šalkauskio
ir kitų lietuvių švietuomenės atstovų viešai išreikštą priskaitą jauniesiems
Lietuvos intelektualams, kodėl jie 1940 m. birželio mėn. bolševikams okupavus šalį pasitraukė į Vakarus. J šį klausimą galima atsakyti trumpai: lietuviai intelektualai (ir ne tik jie) bėgo nuo komunistinio užkrato, bėgo nenorėdami „būti užgniaužti <...> komunistinės ideologijos bei sistemos“. Galima į šį klausimą atsakyti ir plačiau. Išsamų ir be galo skaudų atsakymą skaitytojas turėtų rasti šioje knygoje, kalbančioje trijų skirtingų ir kartu nepaprastai artimų žmonių lūpomis...
Tatjana Maceinienė
Knygoje spausdinamuose trijų šeimos ir giminystės ryšiais susijusių žmonių – žymaus lietuvių filosofo Antano Maceinos, jo žmonos Julijos Tverskaitės-Maceinienės ir jos sesers Antaninos Tverskaitės – dienoraščiuose atsiskleidžia žmogaus ir tautos likimas skaudžiais ir lemtingais mūsų valstybei 1940–1946 metais.
Okupacijų ir karo išskirtų asmenybių dienoraščius persmelkia katalikiška dvasia ir begalinis tikėjimas, kad „Prisikėlęs Viešpats prikels ir mūsų šalį, ir mūsų šeimą“.

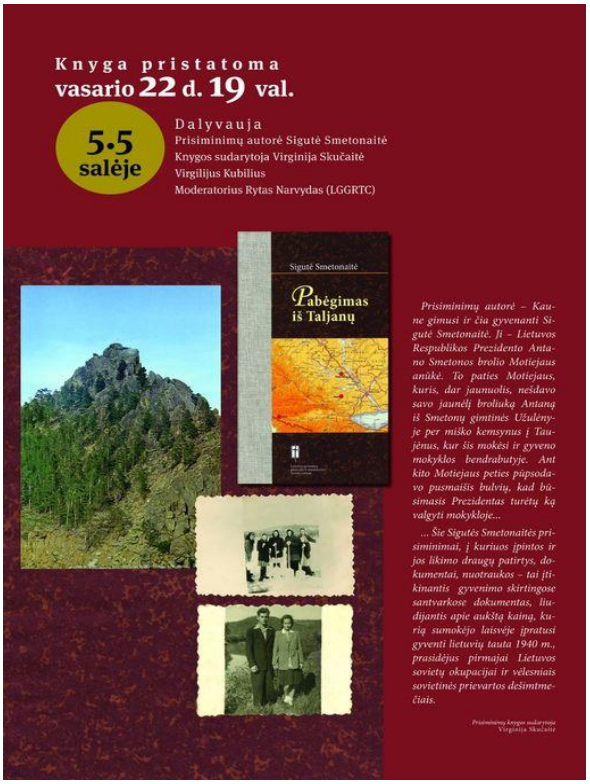
Knyga pristatoma
vasario 22 d. 19 val.
5-5 salėje
Dalyvauja
Prisiminimų autorė Sigutė Smetonaitė
Knygos sudarytoja Virginija Skučaitė
Virgilijus Kubilius
Moderatorius Rytas Narvydas (LGGRTC)
Sigutė Smetonaitė
Pabėgimas iš Taljanų
Prisiminimų autorė – Kaune gimusi ir čia gyvenanti Sigutė Smetonaitė. Ji – Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos brolio Motiejaus anūkė. To paties Motiejaus, kuris, dar jaunuolis, nešdavo savo jaunėlį brolliuką Antaną iš Smetonų gimtinės Užulėnyje per miško kemsynus į Taujėnus, kur šis mokėsi ir gyveno mokyklos bendrabutyje. Ant kito Motiejaus peties pūpsodavo pusmaišis bulvių, kad būsimasis Prezidentas turėtų ką valgyti mokykloje...
... Šie Sigutės Smetonaitės prisiminimai, į kuriuos įpintos ir jos likimo draugų patirtys, dokumentai, nuotraukos – tai įtikinantis gyvenimo skirtingose santvarkose dokumentas, liudijantis apie aukštą kainą, kurią sumokėjo laisvėje įpratusi gyventi lietuvių tauta 1940 m., prasidėjus pirmajai Lietuvos sovietų okupacijai ir vėlesniais sovietinės prievartos dešimtmečiais.
Prisiminimų knygos sudarytoja
Virginija Skučaitė

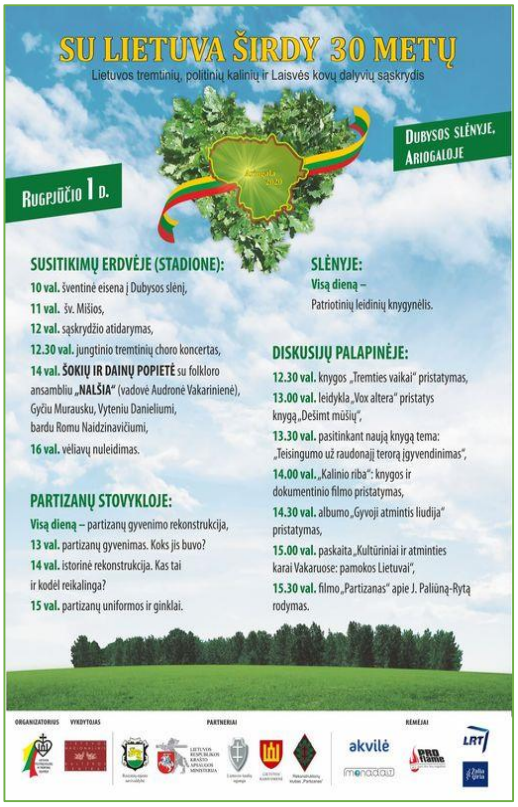
SU LIETUVA ŠIRDY 30 METŲ
Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydis
RUGPJŪČIO 1 D.
DUBYSOS SLĖNYJE, ARIOGALOJE
SUSITIKIMŲ ERDVĖJE (STADIONE):
10 val. šventinė eisena į Dubysos slėnį,
11 val. šv. Mišios,
12 val. sąskrydžio atidarymas,
12.30 val. jungtinio tremtinių choro koncertas,
14 val. ŠOKIŲ IR DAINŲ POPIETĖ su folkloro ansambliu „NALŠIA“ (vadovė Audronė Vakarinienė), Gyčiu Murausku, Vyteniu Danieliumi, bardu Romu Naidzinavičiumi,
16 val. vėliavų nuleidimas.
PARTIZANŲ STOVYKLOJE:
Visą dieną – partizanų gyvenimo rekonstrukcija,
13 val. partizanų gyvenimas. Koks jis buvo?
14 val. istorinė rekonstrukcija. Kas tai ir kodėl reikalinga?
15 val. partizanų uniformos ir ginklai.
SLĖNYJE:
Visą dieną –
Patriotinių leidinių knygynėlis.
DISKUSIJŲ PALAPINĖJE:
12.30 val. knygos „Tremties vaikai“ pristatymas,
13.00 val. leidyklą „Vox altera“ pristatys knygą „Dešimt mūšių“,
13.30 val. pasitinkant naują knygą tema: „Teisingumo už raudonąjį teroro įgyvendinimas“,
14.00 val. „Kalinio riba“: knygos ir dokumentinio filmo pristatymas,
14.30 val. albumo „Gyvoji atmintis liudija“ pristatymas,
15.00 val. paskaita „Kultūriniai ir atminties karai Vakaruose: pamokos Lietuvai“,
15.30 val. filmo „Partizanas“ apie J. Paliūną-Rytą rodymas.
ORGANIZATORIUS
VYKDYTOJAS
PARTNERIAI
RĖMĖJAI
akvilė
LRT

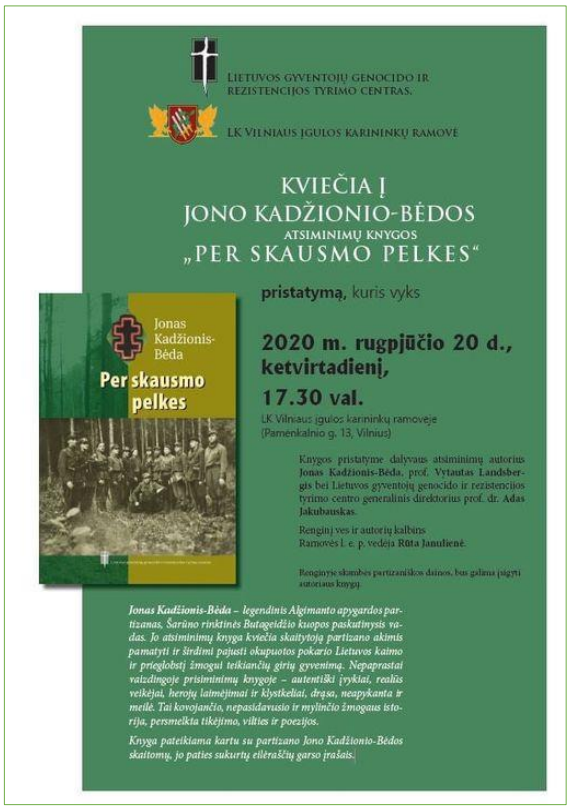
LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRAS
LK VILNIAUS JĮGULOS KARININKŲ RAMOVĖ
KVIEČIA Į
JONO KADŽIONIO-BĖDOS
ATSIMINIMŲ KNYGOS
„PER SKAUSMO PELKES“
pristatymą, kuris vyks
2020 m. rugpjūčio 20 d., ketvirtadienį,
17.30 val.
LK Vilniaus įgulos karininkų ramovėje
(Pamėnkalnio g. 13, Vilnius)
Jonas Kadžionis-Bėda
Per skausmo pelkes
Knygos pristatyme dalyvaus atsiminimų autorius Jonas Kadžionis-Bėda, prof. Vytautas Landsbergis bei Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius prof. dr. Adas Jakubauskas.
Renginį ves ir autorių kalbins Ramovės l. e. p. vedėja Rūta Janulienė.
Renginyje skambės partizaniškos dainos, bus galima įsigyti autoriaus knygą.
Jonas Kadžionis-Bėda – legendinis Algimanto apygardos partizanas, Šarūno rinktinės Butageidžio kuopos paskutinysis vadas. Jo atsiminimų knyga kviečia skaitytoją partizano akimis pamatyti ir širdimi pajusti okupuotos pokario Lietuvos kaimo ir prieglobstį žmonėms teikiančių girių gyvenimą. Nepaprastai valdingoje prisiminimų knygoje – autentiški įvykiai, realūs veikėjai, herojų laimėjimai ir klystkeliai, drąsa, neapykanta ir meilė. Tai kovojančio, nepasidavusio ir mylinčio žmogaus istorija, persmelkta tikėjimo, vilties ir poezijos.
Knyga pateikiama kartu su partizano Jono Kadžionio-Bėdos skaitomų, jo paties sukurtų eilėraščių garso įrašais.

Vasario 18 d. Signatarų namuose Vilniuje įvyko LGGRTC išleistos Sigutės Smetonaitės prisiminimų knygos „Pabėgimas iš Taljanų“ pristatymas. Dalyvavo knygos autorė S. Smetonaitė, knygos sudarytoja Virginija Skučaitė, pabėgimo iš Taljanų liudininkas Kazimieras Ožeraitis, režisierius Virgilijus Kubilius, LGGRTC Specialiųjų tyrimų skyriaus vedėjas Rytas Narvydas.

Tai unikali prisiminimų iš Sibiro tremties knyga. Joje pasakojama apie lietuvių tremtinių vaikus, kurie iš Sibiro taigos per atšiaurius Sajanų kalnus, gaudomi ir sekami sovietų sargybinių, nutarė bėgti į tėvų žemę – Lietuvą, kad galėtų įsijungti į Lietuvos partizanų kovą. Trys septyniolikmečiai Sibiro tremtiniai – Sigutė Smetonaitė, Juozas Kavaliauskas ir Kastytis Vitkus – atšiaurų kalnyno rudenį ir žiemą keliavo iš tremties vietos šiauriniuose Sajanuose, tikėdamiesi įveikti geležinę Sovietų Sąjungos uždangą, Mongolijos bei Kinijos platybes ir patekti į laisvą Vakarų pasaulį.

Pristatymo metu prisimintas trijų jaunuolių bandymas pabėgti iš Taljanų, skaudi tremtinių patirtis ir skurdi buitis, papasakotos leidinio atsiradimo aplinkybės, taip pat skambėjo knygos ištraukos. Atskleista, kad pabėgimą iš tremties vietos skatino tėvynės ilgesys, partizaninio karo atgarsiai ir noras pasiekti laisvą Vakarų pasaulį.

Vasario 20–23 dienomis Vilniaus knygų mugėje pristatytos naujausios LGGRTC Leidybos skyriaus išleistos knygos: dr. Arūno Bubnio „Vokiečių saugumo policijos ir SD Vilniaus ypatingasis būrys 1941–1944 m.“, „Nuo ko mes bėgome?...“ Julijonos Tverskaitės-Maceinienės, Antaninos Tverskaitės, Antano Maceinos dienoraščiai (1940–1946)“ (sudarytoja Tatjana Maceinienė) ir „Pabėgimas iš Taljanų“ (sudarytoja Virginija Skučaitė). Kiekviena jų pristato sudėtingą XX a. istoriją, kai Lietuvos gyventojams teko patirti nacistinės Vokietijos ir Sovietų Sąjungos okupacijas, kardinaliai keitusias politinį, socialinį, kultūrinį gyvenimą.

Dr. A. Bubnys LGGRTC stende bendravo su skaitytojais ir dalijo autografus

T. Maceinienė pristatė dienoraščių turinį ir knygos leidimo motyvus

S. Smetonaitė dalijosi prisiminimais apie tremtį ir pabėgimo istoriją

Gegužės 5 d. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras išleido istorikų dr. Arūno Bubnio ir Stanislovo Buchavecko parengtą knygą „Lietuvos žydai Štuthofo koncentracijos stovykloje 1943–1945 m.“. Knyga svarbi tuo, kad pirmą kartą Lietuvos istoriografijoje skelbiami Štuthofe kalintų Lietuvos žydų sąrašai, taip pat spausdinamos kai kurių kalinių nuotraukos, tokiu būdu

tūkstančiams nužmogintų, nuasmenintų, numeriais įvardintų kalinių po beveik aštuonių dešimtmečių vėl grąžinant asmenybinius bruožus.

Pasak knygos sudarytojų, Štuthofas yra tapęs Lietuvos gyventojų kančių nacių okupacijos metais simboliu. Štuthofe buvo kalinama ne mažiau 13 tūkstančių Lietuvos žydų, bet tik nedidelė jų dalis sulaukė Raudonosios armijos pačiame Štufhofe. Lietuvos ypatingojo archyvo žiniomis, į Lietuvą iš Vokietijos ir jos okupuotų kraštų sugrįžo 2733 žydai. Taip pat dalis buvusių Štuthofo kalinių žydų po karo išvyko į Palestiną ar liko gyventi Vakarų Europos šalyse, tačiau šis skaičius dar nėra žinomas.

LGGRTC istorikai A. Bubnys ir S. Buchaveckas Štuthofo kalinių tyrimus vykdo jau tris dešimtmečius (pirminį Lietuvos žydų, Štuthofo koncentracijos stovyklos kalinių sąrašą 1995 m. istorikai perdavė Valstybiniam Vilniaus Gaono žydų muziejui). Atsižvelgdamas į tai, kad šiemet Lietuva mini Vilniaus Gaono ir Lietuvos žydų istorijos metus, LGGRT centras šiuos sąrašus nutarė paskelbti viešai.

Liepos 23 d. Centro išleista Sigutės Smetonaitės-Petrauskienės prisiminimų knyga „Pabėgimas iš Taljanų“ buvo pristatyta Istorinėje LR Prezidentūroje Kaune. Apie knygoje aprašytus tikrus įvykius – vaikų mėginimą pabėgti iš tremties į laisvą Vakarų pasaulį – renginio metu pasakojo pagrindinė knygos herojė Sigutė Smetonaitė ir „Kauno dienos“ žurnalistė ir knygos sudarytoja Virginija Skučaitė. Ištraukas iš knygos skaitė aktorius ir režisierius Virgilijus Kubilius. Muzikavo žinoma smuikininkė pedagogė Ilona Klusaitė. Leidėjų vardu kalbėjo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius prof. dr. Adas Jakubauskas.

Rugpjūčio 1 d. Raseinių rajone, Ariogaloje, Dubysos slėnyje įvyko jubiliejinis 30-asis tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydis. Sąskrydžio dalyvius sveikino Prezidentas Gitanas Nausėda, Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis, Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis, Seimo nariai, visuomeninių organizacijų atstovai.

Sąskrydyje „Su Lietuva širdy 30 metų“ dalyvavo LGGRTC gen. direktorius prof. dr. Adas Jakubauskas, Memorialinio departamento direktorė Gintarė Jakubonienė, LGGRTC specialistės Rima Gudelytė, Birutė Panumienė, Vilma Banytė.

Rugpjūčio 20 d. Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovėje įvyko istorinis susitikimas su 92-jų metų partizanu Jonu Kadžioniu-Bėda ir jo atsiminimų knygos „Per skausmo pelkes“ pristatymas. Renginyje dalyvavo ir autorių pagerbė bei pasveikino prof. Vytautas Landsbergis, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius prof. dr. Adas Jakubauskas, buvusi šio centro direktorė Teresė Birutė Burauskaitė, disidentė Nijolė Sadūnaitė, gausus, įvairiaspalvis būrys legendinio partizano gerbėjų, bičiulių, visuomenės veikėjų, istorikų.

Spalio 1–3 dienomis LGGRTC dalyvavo Tarptautinėje VII Klaipėdos knygų mugėje „Pasiduok traukai“. Lietuvos leidėjų asociacija pirmą kartą suteikė galimybę savo nariams dalyvauti šiame tarptautiniame renginyje. Mugės lankytojai galėjo įsigyti leidinių, dalyvauti knygų pristatymuose, edukacinėse veiklose. LGGRTC Leidybos skyriui tai buvo galimybė ne tik pristatyti savo knygas bei veiklą, bet ir dalintis patirtimi su kitų leidyklų darbuotojais.

VII. PASIPRIEŠINIMO DALYVIŲ (REZISTENTŲ) TEISIŲ KOMISIJOS VEIKLA

2020 m. įvyko 7 komisijos posėdžiai, kurių metu apsvarstyta 516 prašymų.

Pretendentų į teisinį statusą prašymų išnagrinėjimo suvestinė:

4 lentelė

TEISINIS STATUSAS	PRIPAŽINTA	NEPRIPAŽINTA
Kario savanorio	36	1
Laisvės kovų dalyvio	12	2
Politinio kalinio	2	1
Tremtinio	265	68
Perkeltojo		
Nukentėjusiojo	68	11
Buvusio beglobio vaiko	4	1
Afganistano karo dalyvio	45	
Represuotojo		
Iš viso	432	84

VIII. INFORMACINIŲ SISTEMŲ PRIEŽIŪROS SKYRIAUS VEIKLA

1. Sumažintas popierinių dokumentų srautas, optimizavus vidinių dokumentų valdymo procedūras:
   1.1. dokumentų valdymo sistemoje sukūrus standartizuotas elektronines dokumentų formas;
   1.2. pravedus mokymus ir įdiegus įrangą dėl dokumentų pasirašymo elektroniniu parašu (sutarčių ir siunčiamų raštų).
2. Skleidžiama mokslinė, informacinė, analitinė medžiaga:
   2.1. administruojamos bei vystomos LGGRTC interneto svetainės www.tuskulenumemorialas.lt, www.genocid.lt, www.kgbveikla.lt, www.rememor.eu, www.vilkovaikai.lt, 2020 m., sukurtas LGGRTC leidinių elektroninis knygynas www.atmintiesknygos.lt;
   2.2. interneto tinklalapyje www.kgbveikla.lt viešinti dokumentai, liudijantys apie sovietinės represinės įstaigos valstybės saugumo komiteto (rus. – KGB) veiklą Lietuvoje; 2020 m. *paskelbta 615 nauji dokumentai*;
   2.3. atnaujinta www.kgbdocuments.eu, interneto svetainė, *2020 m. patalpinta 500 naujų dokumentų,* paruošti ir įkelti 65 žurnalai: *43 "KGB Selections" ir 22 "Works of KGB higher school";*
   2.4. atnaujinta interneto svetainės turinio valdymo sistema www.lietuviaisibire.lt, Duomenų atvėrimo tikslu iš daugiatomio leidinio „Lietuvos gyventojų genocidas" skaitmeninės rinkmenos 1–5 tomų pagal tam tikrus kriterijus (kodus) atrinktas ir interneto svetainėje visuomenei atvertas *1940–1953 m. represuotų asmenų sąrašas* (~ 207 tūkst.).
   2.5. 2020 m. sukurtas elektroninis *Lietuvos partizanų karo dalyvių informacinis žinynas* www.laisveskovos.lt. Šiuo metu žinyne yra pateikta virš 13 000 partizanų karo dalyvių pavardžių. Tai – žuvusieji kovos lauke, nuteistieji mirties bausme sušaudant ir mirusieji įkalinimo vietose.
3. Organizuoti mokymai LGGRTC darbuotojams dėl sisteminės ir taikomosios programinės įrangos funkcionalumo taikymo galimybių, kibernetinio saugumo klausimais; einamaisiais metais organizuota ne mažiau kaip 14 mokymų.
4. Užtikrinama LGGRTC valdomos elektroninės informacijos duomenų sauga, dalyvauta Nacionalinio kibernetinio saugumo centro organizuojamose kibernetinio incidento pratybose „Kibernetinis skydas 2020“.
5. Administruojami LGGRTC informaciniai ištekliai; parengtas valstybės informacinės sistemos „Asmenys, nukentėję nuo okupacijų“ techninis projektas (specifikacija).
6. Karantino metu organizuota nuotolinė prieiga LGGRTC darbuotojams prie savo darbinių kompiuterių, vykdytas nuotolinių darbo vietų portalo konfigūravimas, parengta jungimosi nuotoline prieiga instrukcija.
7. Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijai 2020 m. teikus išvadas dėl karių savanorių, laisvės kovų dalyvių ir asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 m. okupacijų ir 1990–1991 m. SSRS vykdytos agresijos atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, teisinio statuso pripažinimo, parengti, užšifruoti ir perduoti Valstybinėms ligonių kasoms prie Sveikatos apsaugos ministerijos 8 duomenų sąrašai iš informacinių sistemų „Asmenys, nukentėję nuo okupacijų“ ir „Pasipriešinimo okupacijoms dalyviai“.

IX. LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRO LĖŠŲ PANAUDOJIMO 2020 METAIS ATASKAITA

1. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras (toliau – Centras) 2020 metais panaudojo 2 734 137,19 €, iš jų:

1.1. 2 696 855,41 € asignavimų, gautų iš Valstybės iždo, programos „Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimas bei įamžinimas“ vykdymui, iš jų pagal finansavimo šaltinius:

– 2 519 996,06 € valstybės biudžeto lėšos;

– 53 000,00 € valstybės biudžeto lėšos, kai programos sąmata didinama iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, kurios naudojamos viršijant Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas *(pajamų iš muziejinės veiklos netekimas iš dalies kompensuotas pagal 2020 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 1127);*

– 123 859,35 € specialiųjų pajamų įmokų lėšos.

CENTRO VYKDOMOS PROGRAMOS 2019–2020 METŲ IŠLAIDŲ FINANSAVIMO LYGINAMOJI LENTELĖ

5 lentelė (Eurais)

Eil. Nr.	Išlaidų straipsnis	2020 metais panaudota	2019 metais panaudota	Skirtumas (3 - 4)
1	2	3	4	5
I.	**Darbo užmokestis ir socialinis draudimas**	**2 003 700,00**	**1 753 423,78**	**+ 250 276,22**
I.1.	Darbo užmokestis	1 970 000,00	1 723 423,78	+ 246 576,22
I.2.	Socialinio draudimo įmokos	33 700,00	30 000,00	+ 3 700,00
II.	**Kitos prekių ir paslaugų naudojimo išlaidos**	**637 3420,00**	**647 314,80**	**– 9 994,80**
II.1	Ryšių paslaugos	13 298,24	11 820,00	+ 1 478,24
II.2	Transporto išlaikymas	13 873,61	15 500,00	– 1 626,39
II.3	Komandiruotės išlaidos	3 203,44	28 270,83	– 25 067,39
II.4	Materialiojo turto nuoma	40 014,84	39 897,09	+ 117,75
II.5	Ilgalaikio turto einamasis remontas	59 087,43	69 934,03	– 10 846,60
II.6	Kvalifikacijos kėlimas	4 843,30	5 703,59	– 860,29
II.7	Komunalinės paslaugos	78 591,00	94 000,00	– 15 409,00
II.8	Kitos paslaugos ir prekės	406 264,39	378 889,26	+27 375,13
II.9	Darbdavių socialinė parama	18 143,75	3 300,00	+ 14 843,75
III.	**Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos**	**55 835,41**	**140 634,36**	**– 84 798,95**
III.1	Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimas	55 411,91	125 934,86	– 70 522,95
III.2	Nematerialiojo turto kūrimas ir įsigijimas	423,50	14 699,50	– 14 276,00
	Iš viso (I+II+III)	**2 696 855,41**	**2 541 372,94**	**+ 155 482,47**

1.2. 14 000,00 € skyrė Lietuvos kultūros taryba iš Kultūros rėmimo fondo finansuojamos programos „Kultūros ir meno organizacijų naujų produktų ir paslaugų kūrimas“ projektui „Atminties pėdsakais: Lietuvos žydų istorijos knygų leidyba, skaitmenizavimas ir sklaida“.

1.3. 19 800,00 € gauta iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos pagal valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį projektui „Skaitmeninio žuvusių ginkluoto pasipriešinimo dalyvių žinyno rengimas viešajai prieigai (1944–1965)“.

1.4. 3 481,78 € panaudota kitų nebiudžetinių lėšų.

SPECIALIOSIOS LĖŠOS 2020 m.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2020 m. į Valstybės iždo sąskaitą įmokėjo 84 785,23 € (2019 m. – 286 745,41 €) gautų įplaukų už suteiktas paslaugas, o atgal programos vykdymui atgavo ir išleido 123 859,35 €.

Šeštoje lentelėje pateikiama įmokėtų specialiųjų pajamų įmokų suvestinė pagal rūšis.

6 lentelė (Eurais)

Specialiųjų pajamų įmokų rūšis	2020 m. įmokos
Nepanaudotų spec. pajamų įmokų likutis 2019-12-31, iš viso:	*136 892,14*
Įmokėta įplaukų už parduotus Centro leidžiamus leidinius	25 105,23
Įmokėta įplaukų už suteiktas Okupacijų ir laisvės kovų muziejus paslaugas*****	59 680,00
Iš viso įmokėta specialiųjų pajamų įplaukų 2020 m.	**84 785,23**
Nepanaudotų spec. pajamų įmokų likutis 2020-12-31, iš viso:	*97 818,02*

***** *Dėl COVID-19 pandemijos įtakos Okupacijų ir laisvės kovų muziejus neteko didžiosios dalies pajamų už teikiamas paslaugas.*

X. CENTRO ORGANIZUOTI RENGINIAI

Sausio 13-oji – Laisvės gynėjų diena. 1991 m. sausio 13 d., sovietų kariuomenei ir specialiesiems daliniams užimant Lietuvos radijo ir televizijos pastatą, Televizijos bokštą, žuvo 14 laisvės gynėjų, dar beveik tūkstantis žmonių buvo sužeista ar kitaip nukentėjo.
Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso Konferencijų salėje eksponuojama Romualdo Kęstučio Augūno fotografijų paroda „Sapnuoju Lietuvą“.

Sausio 22 d. Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso Konferencijų salėje įvyko teatro „Labas“ spektaklio „Miško seserys“ premjera. Teatro kūrėjos ir aktorės Neringa Varnelytė ir Vitalija Mockevičiūtė partizaninę kovą perteikė jame dalyvavusių moterų – ryšininkių, motinų, seserų, mylimųjų – akimis ir lūpomis. Tragiška istorija pateikta graudžiai, bet šviesiai, netgi linksmai. To laiko dvasią puikiai iliustravo folkloro muzikantų Dariaus Mockevičiaus bei Pauliaus Kovalenko atliekamos partizanų dainos dzūkiška tarme. Spektaklis paįvairintas vaizdo įrašų intarpais – gyvais to meto liudininkių išgyvenimais ir atsiminimais

Dviejų seansų metu spektaklį pamatė beveik 200 žiūrovų.

Vasario 6 d. Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso Konferencijų salėje vyko knygos ir dokumentinio filmo „Kalinio riba“ pristatymas. Dalyvavo knygos autoriai Paulius Saudargas ir Goda Krukauskienė. Pasak autorių, jų knygoje pateikiamos ne tik kalinimą priverstinio darbo lageriuose išgyvenusių žmonių istorijos, bet ir mokslinis žvilgsnis į šią istorinę temą – gretinami faktai ir mokslinių tyrimų duomenys. Trumpametražiame filme savo autentiškais pasakojimais apie kalėjime vykusius žiaurius tardymus ir nepakeliamas Gulagų sąlygas dalinosi buvę politiniai kaliniai. Trys iš knygai ir filmui pasakojimus pateikusių asmenų apsilankė ir Tuskulėnuose vykusiame renginyje. Iš publikos reakcijos buvo galima nuspėti, kad nemažai daliai auditorijos šios istorijos pažįstamos iš asmeninės patirties.

Vasario 15 d. Deklaracijos paskelbimo 71-ųjų metinių minėjimas Lietuvos partizanų memoriale (Minaičių k., Grinkiškio sen., Radviliškio r. sav.)

Vasario 16-ąją Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse vyko renginiai, skirti Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti. Jų metu svečiai galėjo aplankyti muziejinę ekspoziciją „Tuskulėnų dvaro paslaptys“, koplyčią-kolumbariumą ir Konferencijų salėje eksponuojamą Romualdo Kęstučio Augūno fotografijų parodą „Sapnuoju Lietuvą“. Taip pat Konferencijų salėje vyko edukacinės dirbtuvės mažiesiems lankytojams ir Žirmūnų bendruomenės organizuotas koncertas „Dainos apie Lietuvą“, kuriame pasirodė septyni kolektyvai. Koncertą vainikavo jau tradicija tampantis bendras giesmės „Lietuva brangi“ giedojimas.

Vasario 17 dieną Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Okupacijų ir laisvės kovų muziejui buvo įteikta įspūdinga dovana – autentiška partizaninė kepurė ir partizaninė trispalvė.

Ne mažiau įdomus ir pats dovanotojas – buvęs ilgametis Kanados kariuomenės žvalgybos karininkas Kostas Rimša, Vasario 16-ąją už nuopelnus Lietuvai atsiėmęs garbingą apdovanojimą – Vyčio Kryžiaus ordino medalį.

Kovo 11-ąją, minint Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną, Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus, konferencijų salėje vyko LGGRTC (režisieriaus A. Kuzmickas) dokumentinio filmo „Kapas 27/3. Vanago sugrįžimas“ peržiūra.
Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse lankytojai apžiūrėjo muziejinę ekspoziciją „Tuskulėnų dvaro paslaptys“ ir Romualdo Kęstučio Augūno fotografijų parodą „Sapnuoju Lietuvą“ bei aplankė koplyčią-kolumbariumą. Konferencijų salėje vykusiose edukacinėse dirbtuvėse mažieji lankytojai pasigamino trispalvius ženklelius ir kitus darbelius.

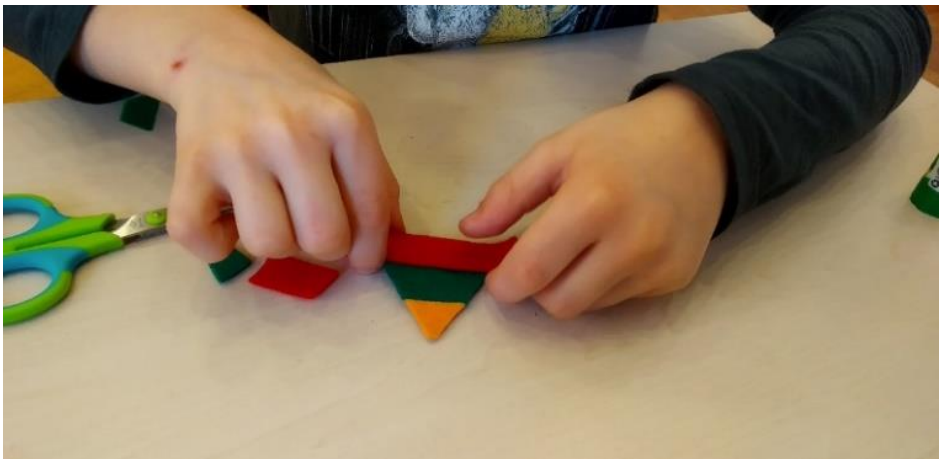

Birželio 14–15 d. Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje ir Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse vyko atvirų durų dienos, skirtos Gedulo ir vilties bei Okupacijos ir genocido dienoms paminėti. Jų metu buvo galima aplankyti muziejinę ekspoziciją „Tuskulėnų dvaro paslaptys“, koplyčią-kolumbariumą bei Konferencijų salėje eksponuojamą Teresės Blažiūnienės parodą „Labanoro gėlės“. Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus vidiniame kieme išeksponuota Lietuvos ypatingojo archyvo parengta paroda „Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracija ir jos signatarai“.

Liepos 11–12 d. Vilniuje vykusio atviros architektūros savaitgalio „Open House Vilnius“ metu vienas iš lankytojams atvertų objektų buvo Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso koplyčia-kolumbariumas. Renginio savanorių vedamų ekskursijų metu su koplyčios-kolumbariumo istorija ir architektūra susipažino apie 500 žmonių.

Rugpjūčio 20 d. Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus Konferencijų salėje organizuota ekspedicijos „Lena 89“ vadovo prof. dr. Rimanto Plėščio parodos „Lietuvos laisvės ženklai prie Laptevų jūros 1989 m.“ pristatymas ir paskaita.

Rugpjūčio 23 d., minint Europos dieną stalinizmo ir nacizmo aukoms atminti ir Baltijos kelio dieną, Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje ir Tuskulėnų rimties parke vyko atvirų durų diena.

Rugsėjo 20 d. Kryžkalnyje atidarytas Lietuvos partizanų memorialas, kuriame plieninėse Vyčio kryžiaus stelose, simbolizuojančiose partizanų skiriamąjį ženklą, įrašyti vardai žmonių, padėjusių galvas nuožmioje pokario kovoje už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Istorinius duomenis apie Lietuvos laisvės kovas parengė ir pateikė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. LGGRTC taip pat parengė ir pastatė stendą, informuojantį apie Lietuvos partizaninį karą.

Kryžkalnio memorialą pašventino kardinolas, Kauno arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius, Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas ir Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Renginyje dalyvavo aukščiausi Lietuvos vadovai, partizanai ir kiti garbingi svečiai.

Rugsėjo 23 d. Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso Konferencijų salėje vyko Rimanto Dichavičiaus ir Juozo Valiušaičio meninių fotografijų parodos „Istorijos arimai“ atidarymas. Paroda skirta Lietuvos žydų genocidui atminti.

Parodos atidaryme dalyvavo autoriai, LGGRTC vadovybė, Seimo nariai, kiti svečiai.

Meninės dokumentikos žanrą atspindinti paroda yra svarbi ir istoriškai: 1961–1965 m. R. Dichavičius nuotraukose įamžino vėliau sovietų sunaikintus Vilniaus žydų kapinių vaizdus

Paroda papildyta R. Dichavičiaus mokinio Juozo Valiušaičio fotografijomis, darytomis 1990–1994 metais dar išlikusiose 44 senose Lietuvos žydų kapinėse: Lietuvos hebrajų atminties paveldo likučius autorius įamžino daugiau kaip 1100 fotografijų.

Rugsėjo 28 d. Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso koplyčioje-kolumbariume įvyko Tuskulėnų aukų atminimo dienos minėjimas. Prieš 76 metus, šią dieną NKGB vidaus kalėjime Vilniuje budeliai pradėjo vykdyti mirties bausmes, per kurias nuo 1944 iki 1947 nužudė 767 asmenis. Juos priglaudė bendra duobė Tuskulėnuose.

Minėjime kalbėjo Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas, Lietuvos kariuomenės ordinariato apaštalinis administratorius, Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, pirmasis atkurtos nepriklausomos Lietuvos vadovas, Kovo 11-osios akto signataras prof. Vytautas Landsbergis, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius profesorius dr. Adas Jakubauskas; Lietuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos kalbą perskaitė patarėjas Šarūnas Radvilavičius.

Minėjimą vedė radijo diktorius Juozas Šalkauskas. Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai aukas pagerbė gėlių vainiku. Po ceremonijos Konferencijų salėje surengta LGGRTC dokumentinio filmo „Kapas 27/3. Vanago sugrįžimas“ peržiūra. Minint šią atmintiną datą, Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje ir Tuskulėnų rimties parko memorialiniame komplekse vyko atvirų durų diena.

Spalio 7 d. Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso Konferencijų salėje vyko Severino Vaitiekaus knygos „Lietuvos žvalgyba 1918–1940 m. Veidai ir vaizdai“ pristatymas. Jo metu įspūdžiais apie knygą dalinosi Lietuvos valstybės saugumo departamento direktorius Darius Jauniškis, LGGRTC generalinis direktorius prof. dr. Adas Jakubauskas, Lietuvos centrinio valstybės archyvo direktorius Dalius Žižys. Su autoriumi knygą aptarė istorikas, Lietuvos Respublikos Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos pirmininkas prof. dr. Arūnas Gumuliauskas. Renginį moderavo žurnalistas, istorijos tyrinėtojas Vidmantas Valiušaitis. Vyko tiesioginė renginio transliacija internetu.

Lapkričio 1–2 d. minėjome Visų šventųjų ir Mirusiųjų atminimo dienas. Kaip ir kiekvienais metais, Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso koplyčioje-kolumbariume palaidotos sovietinių represijų aukos buvo gausiai lankomos ir pagerbiamos žvakelėmis.

XI. PRIEDAI

1 priedas

Pranešimai Lietuvoje ir užsienyje

	Konferencijos data	Konferencijos vieta ir pavadinimas	Pranešimo pavadinimas	Pranešėjas
1	2020-02-29 2020-02-28–29	„KGB sekimas sovietinėse Baltijos respublikose: dokumentiniai įrodymai ir susidūrimas su praeitimi“, Yale universitetas (JAV) New Haven (JAV) Yale universitetas, simpoziumas „KGB Surveillance in the Soviet Baltic Republics: Documentary Evidence and Coping with the Past“	„KGB dokumentai apie partizanų veiklą: šiandieninės diskusijos ir A. Ramanausko-Vanago atvejo analizė“. KGB sekimas Baltijos šalyse: dokumentiniai įrodymai ir santykis su praeitimi (KB agento portretas)	Ramona Staveckaitė-Notari Dr. Kristina Burinskaitė
2	2020-09-17	Seminaras „Macikų lagerių istorijos aktualizavimas – pilietinio ugdymo dalis“, Šilutė	„Karo belaisvių stovyklos Macikuose 1941–1948 metais“.	Arūnas Bubnys
3	2020-09-19	24-oji Kauno istorijos konferencija: Miesto istorija ir atminties kultūra	Elenos Spirgevičiūtės dienoraščio istorija	Artūras Grickevičius
4	2020-10-02	Nuotolinė tarptautinė konferencija: Moters kilnumas ir pašaukimas (anglų k.).	The Diary’s Story of the Maid of God Elena Spirgevičiūtė	Artūras Grickevičius
5	2020-08-27	Seminaras apie ezopinę kalbą, Vilnius, Pakrantės centras / Rupert programa	Ezopo kalba sovietmečiu.	Valdemaras Klumbys

7	2020-02-15	Renginys Minaičiuose, skirtas 1949 m. vasario 16-osios deklaracijos signatarams, Minaičiai, Radviliškio r.	Pranešimas apie LLKS deklaraciją ir partizanų pasipriešinimą.	Darius Juodis
8.	2020-09-03–05	Mokslinė konferencija „Moterys ir karas“ Nidoje	Pranešimas „Lovoje su priešu: moterys kovoje su ginkluotu antisovietiniu pogrindžiu“	Enrika Kripienė
	2020-11-25–26 (nuotoliniu būdu)	Mokslinė konferencija „Smurto prieš moteris istorija“	Pranešimas anglų kalba – Moteris kaip priešas: sovietų kolaborančių baudimas Lietuvos partizanų gretose (“Woman as an enemy: The punishment of female soviet collaborators ir Lithuanian partisans movement”)	Enrika Kripienė
		Atstovauta LGGRTC Europos atminties ir sąžinės platformos renginiuose		Monika Kareniauskaitė

2 priedas

Įslaptintos informacijos ryšių ir informacinių sistemos administravimas

Siekiant užtikrinti įslaptintos informacijos tinkamą administravimą, kontrolę bei fizinės apsaugos būklę periodiškai yra aktualizuojamos ir atnaujinamos įslaptintos informacijos taisyklės, metodikos bei kita:

1. 2020-07-22 Nr. 1V-96 „Dėl asmenų, kuriems išduotas leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąrašo“.

2. 2020-08-17 Nr. 1V-103 „Dėl atsakingų asmenų, kurie organizuoja ir įgyvendina įslaptintos informacijos administravimą, apsaugą ir kontrolę“.

3. 2020-09-02 Nr. 1V-106 „Dėl pareigų, kurias einantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąrašo“.

4. 2020-09-23 Nr. 1V-122 „Dėl asmenų, kuriems išduotas leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąrašo papildymo“.

5. 2020-11-24 Nr. 1V-156 „Dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos rizikos vertinimo“.

Prižiūrint LGGRTC Įslaptintos informacijos ryšių ir informacinių sistemą (toliau – ĮIRIS) 2020 m.:

6. Atlikta Įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos rizikos analizė.

7. LGGRTC ĮIRIS atliktas rizikos analizės vertinimas ir paruošta ataskaita, pravesti mokymai.

8. Atliktas LGGRTC ĮIRIS turimų laikmenų patikrinimas.

9. Atlikta periodinė techninės įrangos inventorizacija

10. Paruoštas įsakymas 1V-1 „Dėl įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos rizikos analizės ataskaitos ir įslaptintos informacijos ryšių ir informacinės sistemos saugumo reikalavimų įgyvendinimo patikrinimo ataskaitos patvirtinimo“.

3 priedas

Archyvinių analitinių pažymų rengimas

Iš viso Genocido ir rezistencijos tyrimo departamentas parengė 106 istorines-archyvines – analitines pažymas, iš jų 65 parengė specialiųjų tyrimų skyrius.

A. Rukšėnas, R. Staveckaitė-Notari, D. Juodis, S. Buchaveckas, R. Zizas, M. Jurkutė parengė 35 istorinius-archyvinius atsakymus.

A. Gelžinis dalyvavo LGGRTC darbo grupėje „Dėl kasmetinių atmintinų datų, susijusių su Lietuvos gyventojų genocidu ir rezistenciniu bei disidentiniu judėjimu, parengimo ir parengė 11 biografinių aprašų.

Specialiųjų tyrimų skyrius rengė archyvines-istorines pažymas pagal LR generalinės prokuratūros užklausas:

- Dėl P. Pukelio veiklos 1941–1944 m.;
- II lietuvių policijos bataliono veikla 1941–1942 m.;
- Apie 1941 m. įvykius Pasvalio vls.,
- Dėl J. Stuogio veiklos 1941–1944 m.;
- Dėl V. Seniūno veiklos ir teistumo 1946 m.;
- Dėl Lietuvos partizanų apsirūpinimo maisto produktais nuostatos 1944–1950 m.;
- Dėl Antano Adomaičio veiklos;
- Dėl Antano Stundžios veiklos;
- Dėl įvykių Tauragnuose 1941 m. vasarą;
- Dėl Stasio Urniežiaus veiklos;
- Dėl įvykių Šaukėnuose 1941 m. vasarą ir Šaukėnų žydų žūtį;
- Dėl Agotos Latvienės veiklos ir teistumo;
- Dėl Marijono Čelkio veiklos Kauno apskr. Babtų vls. 1941–1944 m.

Rengti atsakymai, archyvinės-istorinės pažymos pagal Rusijos federacijos ambasados užklausas:

- Dėl M. Zebeleko palaidojimo vietos;
- Dėl A. Komlino palaidojimo vietos;
- Dėl A. A. Kevchajanco laidojimo vietos,
- Dėl sovietų armijos kario M. A. Šavnios laidojimo vietos;

- Dėl A. Agapčevo įamžinimo sovietų karių kapinėse (laidojimo vietoje).

Parengtas atsakymas dėl Šiaulių m. veikusių Sovietų represinių struktūrų objektų pagal Šiaulių „Aušros“ muziejaus paklausimą, dėl Vilkyškių mstl. veikusių Sovietų represinių struktūrų objektų Tauragės krašto muziejui „Santaka“.

Parengtas atsakymas dėl Kudirkos Naumiestyje esančio paminklo 1941-06-22 žuvusiam sovietų pasieniečiui pagal. Šakių r. savivaldybės administracijos paklausimą.

Parengti 2 atsakymai dėl Vinco Miknevičiaus buvimo „liaudies gynėju“ ir galimo dalyvavimo tremiant Lazdijų aps. kaimų gyventojus ir dėl Karoso buvimo „liaudies gynėju“ pagal IPN, Wojciech Muszyński paklausimą.

Parengtas atsakymas LR užsienio reikalų ministerijai dėl M. I. Černyševo laidojimo vietos.

Parengti atsakyumai pagal Raseinių r., Anykščių r. (3), Vilkaviškio r., Švenčionių r. savivaldybių administracijų paklausimus. Rengtos pažymos pavieniams asmenims.

Parengti 6 istoriniai pranešimai ir istorinės pažymos pagal Memorialinio departamento užklausas (4 iš jų dėl Tuskulėnų rimties parko kapinyno). 3 pažymos rengiamos.

Pagal Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos prašymą pradėtas tyrimas dėl 1918–1940 metų policijos pareigūnų represuotų okupacijų laikotarpiu bei dalyvavusių ginkluotame pasipriešinime. Tyrimo medžiaga (pareigūnų biogramos) bus panaudota Lietuvos policijos muziejaus ekspozicijoje.

Atlikta archyvinės informacijos paieška ir rengimas 43 Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos byloms.

4 priedas

Kilnojamųjų parodų eksponavimo maršrutai

„KARAS PO KARO: ginkluotas antisovietinis pasipriešinimas Lietuvoje 1944–1953 m.“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. gegužės 1–rugsėjo 15 d.	Timišoaros Revoliucijos memoriale, Rumunijoje
2.	2020 m. rugsėjo 24–lapkričio 30 d.	Sindžerėjaus etnografijos muziejuje, Moldovos Respublikoje
3.	2020 m. gruodžio 22 d.–2021 m. vasario 28 d.	Teleneščio istorijos ir etnografijos muziejuje, Moldovos Respublikoje

„Vilko vaikai: duonos keliu iš Rytų Prūsijos į Lietuvą. 1945–1953.“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. sausio 8–vasario 9 d.	Jurbarko viešojoje bibliotekoje
2.	2020 m. vasario 12–kovo 12 d.	Šilutės 1-oje gimnazijoje
3.	2020 m. birželio 9–30 d.	Juodkrantės Liudviko Rėzos kultūros centre
4.	2020 m. liepos 9–rugsėjo 1 d.	Šilalės V. Statkevičiaus muziejaus padalinyje Dionizo Poškos baublių muziejuje

„Kun. Jono Augustausko fotografijos“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. birželio 8–29 d.	LR Seimo lankytojų centre

„Atgimimo mitingai: žvilgsnis iš kitos barikadų pusės“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. sausio 2–31 d.	Pasvalio M. Katiliškio viešojoje bibliotekoje
2.	2020 m. kovo 2–20 d.	Kauno technikos profesinio mokymo centre
3.	2020 m. rugpjūčio 18–rugsėjo 22 d.	Tuskulėnų rimties parko memorialinio komplekso Konferencijų salėje

„Gulagas. Vieno lagerio istorija“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. birželio 8–29 d.	LR Seimo Laisvės gynėjų galerijoje (LR Seimo I rūmai)

„Už Uralo, žemės galo...“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. birželio 1–30 d.	Druskininkų r. savivaldybės viešojoje bibliotekoje
2.	2020 m. birželio 12–liepos 5 d.	Ukmergės kraštotyros muziejuje
3.	2020 m. liepos 1–31 d.	Lazdijų krašto muziejaus padalinyje Laivės kovų muziejuje
„Krepšinis sovietų lageriuose ir tremtyje“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. spalio 15–lapkričio 15 d.	Lazdijų krašto muziejaus padalinyje Laisvės kovų muziejuje

„Ir jie mokėjo džiaugtis...“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. sausio 29–vasario 14 d.	Pasvalio r. Saločių Antano Poškos pagrindinėje mokykloje
2.	2020 m. vasario 16–29 d.	Pasvalio r. Namišių seniūnijoje
3.	2020 m. kovo 2–31 d.	Pasvalio M. Katiliškio viešojoje bibliotekoje
4.	2020 m. rugpjūčio 12–rugsėjo 4 d.	Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejuje
5.	2020 m. rugsėjo 14–30 d.	Druskininkų „Atgimimo“ mokykloje

„12-asis KILOMETRAS: 1942–1943 m. Sverdlovske sušaudyti Lietuvos piliečiai“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. vasario 7–kovo 15 d.	Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie LR Vidaus reikalų ministerijos Pasieniečių mokykloje

2.	2020 m. birželio 10–liepos 1 d.	Zarasų krašto muziejuje

„Kad nepasikartotų, kad niekada nepasikartotų...“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. birželio 12–rugsėjo 20 d.	Panevėžio kraštotyros muziejaus Pasipriešinimo okupacijai ir Sąjūdžio ekspozicijoje

„Vanagas su vanagėliais“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. vasario 27–kovo 31 d.	Pasvalio krašto muziejuje
2.	2020 m. spalio 5–gruodžio 30 d.	Panevėžio kraštotyros muziejaus Pasipriešinimo okupacijai ir Sąjūdžio ekspozicijoje*

„Represuoti 1918–1940 m. Lietuvos Respublikos ministrų kabinetų nariai“		
Nr.	**Data**	**Vieta**
1.	2020 m. kovo 6–21 d.	Zarasų krašto muziejuje

Iš viso Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus parodos eksponuotos **27-ose** vietose: **24-ose** vietose Lietuvoje, **3-ose** – užsienyje.

5 priedas

2020 metų Sekretoriato veikla

Sekretoriato skyrius pagal vykdomas funkcijas dalyvauja įgyvendinant Centro strateginius veiklos planus, uždavinius ir priemones. Pagal kompetenciją užtikrina dokumentų valdymo ir naudojimo politikos įgyvendinimą, apskaitą ir saugojimą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso 45 straipsniu ir generalinio direktoriaus 2019 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. 1V-138 dėl Specialiųjų tyrimų skyriaus ir Sekretoriato veiklos organizavimo, teikiant administracines paslaugas, efektyvinant vidaus administravimą, prie Sekretoriato prijungti Rezistentų dokumentų rengimo ir Nukentėjusių asmenų dokumentų rengimo grupės darbuotojai. Jie organizuoja ir vykdo Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos techninį aptarnavimą, užtikrina karių savanorių, laisvės kovų dalyvių ir nukentėjusiųjų nuo okupacijų asmenų teisinio statuso pripažinimo ir pažymėjimų išdavimo procesą. 2020 metais įvyko 7 posėdžiai.

Sekretoriato darbuotojai nuolat teikia informaciją interesantams telefonu bei atvykusiems į Centro Sekretoriatą, konsultuoja darbuotojus dokumentų valdymo klausimais, metodiškai vadovauja dokumentų valdymo organizavimui struktūriniuose padaliniuose ir jį kontroliuoja, rengia raštus, organizuoja Centro gaunamų dokumentų paskirstymą struktūriniams padaliniams pagal kompetenciją, registruoja parengtus raštus ir vykdo jų išsiuntimą adresatams. 2020 metais

Sekretoriate gauti – 2777 raštai, išsiųsta – 2149, užregistruota 670 vidinių dokumentų. Visi raštai registruojami dokumentų valdymo sistemoje „Kontora“. 2020-iais metais 53 procentus raštų sudarė elektroniniai dokumentai.

Sekretoriato darbuotojai pagal kompetenciją vykdo kitus su Centro uždaviniais ir funkcijomis susijusius generalinio direktoriaus pavedimus, tam, kad būtų pasiekti Centro strateginiai tikslai.

Parengtos pažymos apie Centro veiklos istoriją 2017 ir 2018 metus.

Sekretoriatas organizuoja Centro Tarybos posėdžius, sudaro posėdžių darbotvarkes, protokoluota posėdžių eiga. 2020 m. įvyko 14 Centro tarybos posėdžių.

Sekretoriato darbuotojai organizuoja ir koordinuoja Centro archyvo darbą, užtikrina dokumentų, perduodamų į Centro archyvą, saugojimą, apskaitą ir jų naudojimą:

Pagal įstaigos struktūrinių padalinių projektus parengė 2021 m. LGGRTC dokumentacijos planą ir pateikė jį Lietuvos valstybės naujojo archyvo Elektroninio archyvo informacinėje sistemoje (toliau – EAIS) derinimui. Suderinta su LVNA 2020-12-17.

Parengti ilgam saugojimui 2018 m. Personalo valdymo ilgai saugomų bylų apyrašo Nr. 2 dokumentai (15 bylų – 587 lapai). Parengtas valstybiniam saugojimui nuolat saugomų bylų apyrašo Nr.4 tęsinio projektas (4 b., 550 lap.), Į Centro archyvą perduotus 2017 m., 2018 m. nuolat saugomus Centro veiklos dokumentus, parengė valstybiniam saugojimui. Atliko dokumentų vertės ekspertizę (atrinko16 trumpai saugomų bylų 1764 lapai). Parengė Genocido ir rezistencijos tyrimo ir atminimo programų dokumentų nuolat saugomų bylų apyrašo Nr. 5 tęsinio bylos (15 b., 1942 l.) parengtos valstybiniam saugojimui ir per EAIS suderintos su LVNA. Iš Centro padalinių į archyvą perduoti 2017 m. nuolat saugomi veiklos dokumentai (16 bylų, 1425 l.) ir užtikrintas atitinkamas jų saugojimas.

Tarnybiniam naudojimui išduoti **1730** vnt. tarnybinio naudojimo dokumentai (bylos), saugomi saugyklos fonduose.

Pagal suderintą 2020 metų dokumentacijos planą formuotos įslaptintų dokumentų bylos.

Nuolatos pildomas dokumentų saugyklos mikroklimato parametrų fiksavimo žurnalas. Centro archyvo saugyklose saugoma daugiau kaip 115 000 vnt. bylų.

6 priedas

Ūkio skyriaus 2020 metų veiklos ataskaita

Ūkio skyrius 2020 metais dirbo pagal patvirtintus Ūkio skyriaus nuostatus. Buvo atliekami šie darbai:

- Centro patalpų apsauga, priežiūra ir eksploatacija;
- Tinkamų sąlygų darbo vietose užtikrinimas;
- Materialinis-techninis Centro aprūpinimas. Materialinių vertybių apskaita;
- Centro komunalinių paslaugų ir energetinių poreikių tenkinimas;
- Centro aprūpinimas transporto paslaugomis;
- Centro įrengimų ir aparatūros profilaktikos ir remonto darbai;
- Nuolatinis drėgmės ir temperatūros pastatų duomenų matavimas, kaupimas ir analizavimas;

- Ūkinės paslaugos ir darbai kitų Centro padalinių užsakymu;
- Kiti neplaniniai darbai, užtikrinant normalų Centro darbą.

Centro pastatai, esantys Didžioji g. 17/1, Aukų g. 2A ir Gedimino pr. 40/1, Žirmūnų 1F ir 1N, nakties metu prijungiami prie centralizuotos apsaugos sistemos (UAB GRIFS AG ir UAB „Ekskomisarų biuras“), o darbo laiku Didžioji g. 17/1 budi Ūkio skyriaus sargai (2 žmonės). Visų LGGRTC pastatų saugumas užtikrinamas apsaugine ir gaisro signalizacija.
Nuolat kontroliuojamas elektros energijos tiekimo ir šildymo sistemų darbas, vandens tiekimo ir kanalizacijos sistemų normalus funkcionavimas.

Centro pastatai Didžioji 17/1, aukų 2A ir Gedimino 40/1 Žirmūnų 1F, 1N nakties metu prijungiami prie centralizuotos apsaugos sistemos (UAB GRIFS AG ir UAB „Ekskomisarų biuras“), o darbo laikotarpiu Didžioji 17/1 budėjo Ūkio skyriaus sargai (2 žmonės). Visų LGGRTC pastatų saugumas užtikrinamas apsaugine ir gaisro signalizacija.

Šiukšlės ir komunalinės atliekos iš LGGRTC pastatų vienuolika mėnesių savalaikiai išvežti savivaldybės įmonės. Už šiukšlių išvežimą Vilniaus savivaldybės administracijai sumokėta 2258 €.
LGGRTC patalpos valomos valytojų, kurios savalaikiai aprūpinamos valymo priemonėmis ir medžiagomis.

Ūkio skyriaus darbuotojai kontroliuoja elektros energijos tiekimo ir šildymo sistemų darbą, jų parodymų apskaitą ir savalaikį pateikimą energiją tiekiančioms organizacijoms. Kontroliuojamas vandens tiekimo ir kanalizacijos sistemų normalus funkcionavimas. Savalaikiai buvo atliktos viešųjų pirkimų LGRTC 4-ių šildymo sistemų paruošimo 2020/2021 žiemos šildymo sezonui procedūros ir atlikti darbai už 9,91 tūkst. €.

Ūkio skyriaus darbuotojai per ataskaitinį laikotarpį tvarkė įvairias LGGRTC patalpas, langus duris, spynas, santechnikos įrangą.

Ataskaitiniu laikotarpiu buvo atlikti smulkūs LGGRTC pastatų (Didžioji17/1, Gedimino 40/1, Žirmūnų 1F ir 1N) profilaktiniai remonto darbai: pataisytas Didžioji 17/1 čerpinis stogas, įšvalyti lietvamzdžiai Aukų 2A ir Žirmūnų 1F, 1N.

Kilus įtarimui, kad Žirmūnų 1F oficinos patalpos gali būti užkrėstos COVID-19 virusu, buvo atlikta patalpų dezinfekcija. Už darbus UAB „Švaros broliai“ sumokėta 242 €.

Centre naudojami 6 vnt. elektros apskaitos įrenginiai (4 iš jų automatizuoti). Įstaigoje yra keturi šilumos punktai. Per ataskaitinį laikotarpį buvo atlikta pastatų šildymo sistemų paruošimo 2019/2020 metų šildymo sezonui darbai. Išlaidų komunaliniams poreikiams tenkinti palyginimas pateiktas 7 lentelėje:

7 lentelė

Išlaidų pavadinimas	Išlaidos 2020 m. t. €.	Išlaidos 2019 m. t. €.	Išlaidos 2020 m. lyginant su 2019 m. %
Pastatų šildymas „Vilniaus energija“	25,25	47,48	53,2%
Elektros energija	28,35	43,25	65,5%
Vanduo ir nuotekos AB „Vilniaus vandenys“	1,15	1,75	65,7%
Atliekų tvarkymas AB „VSA Vilnius“	2,26	2,52	89,7%

Išlaidos 2020 metais pastatų šildymui ir elektrai, vandeniui ir atliekų tvarkymui sumažėjo dėl ilgų karantino laikotarpių, kuomet didelė dalis darbuotojų dirbo nuotoliniu būdu, o 2020 metai buvo anomaliai šilti.

2020 metais įstaiga elektros, šilumos ir vandens apskaitos prietaisų parodymus tiekėjams pateikinėjo mėnesio paskutinę dieną ir savalaikiai apmokėjo už pateiktas komunalines paslaugas.

Įstaiga savalaikiai aprūpinama pašto paslaugomis.

Dėl įstaigos pastatų dislokacijos skirtingose miesto vietose organizuotas kasdieninis dokumentų pervežimas iš vieno Centro struktūrinio padalinio į kitą. Transportas naudotas ir aprūpinant Centro padalinius materialinėmis vertybėmis ir medžiagomis.

Iš viso įstaigos automobiliai 2020-ais metais nuvažiavo 39160 km (2019 metais – 57270 km) ir sunaudojo 3357,8 ltr. degalų (2019 metais – 4974,34 ltr.). Iš UAB „Fleet Union“ pirkta AI-95 benzino už 2777 € (2019 metais – 5730 €). Dėl ilgų karantino laikotarpių benzino 2020 metais sunaudota tik 48,5% 2019 metų lygio.

Automobilių rida per 2020 metus:

8 lentelė

Automobilis	CBU882	GZK069	AGB260
Rida (km)	6830	20680	11650

Įstaigos automobiliai remontuojami UAB „Tanagra“, per ataskaitinį laikotarpį remontui skirta 1632 € (2019 metais – 2720 €) Du automobiliai yra įsigyti 2004 ir 2006 metais – automobiliai eksploatuojami 13–15 metų. Seno automobilio (įsigytas 2004 metais) „Škoda Fabia“ valst. Nr. AGB260 kuro suvartojimas viršija nustatytą normą.

Įstaigos automobilių parkavimui išleista 5250 € (2019 metais – 4040 €), Automobilių draudimui, plovimui ir kitoms paslaugoms išleista 888 €.

Įstaigos įrengimų, įtaisų, aparatūros, ūkinio inventoriaus remonto darbų ir techninės priežiūros išlaidos per ataskaitinį laikotarpį sudarė 3,585 tūkst. €.

Per ataskaitinį laikotarpį buvo atlikti įvairių parodų ruošimo darbai (ypač Birželio 14). Ūkio skyriaus darbuotojai dirbo pasiruošiant valstybinių švenčių ir atmintinų dienų renginiams (Sausio 13, Vasario 16, Kovo 11, Birželio 14, Rugsėjo 28 d.).

Centro padalinių užsakymu įvairioms ūkinėms paslaugoms remontams ir darbams sunaudota 1,67 tūkst. €.

Per ataskaitinį laikotarpį Ūkio skyriuje nebuvo nelaimingų atsitikimų ir traumų, susijusių su darbu.

7 priedas

Viešieji pirkimai

Per 2020 metus užregistruoti **304 mažos vertės viešieji pirkimai už sumą, viršijančią 463,6 tūkst. eurų**.

LGGRTC viešuosius pirkimus atlieka trys viešųjų pirkimų organizatoriai:

Pirkimo organizatorius	**Atliktų pirkimų skaičius**	**Atliktų pirkimų vertė Eur**
Jonas Kareniauskas	72	69125,00
Gintarė M. Vapšienė	94	69960,00
Laima Zavistovskienė	138	324529,00
Iš viso:	**304***	**463614, 00**

*PASTABA. Dalį pirkimų sudaro ilgalaikės sutartys

Mažos vertės pirkimai buvo atliekami tiekėjų skelbiamos ir neskelbiamos apklausos būdu:

1. **darbai** buvo pirkti 11 kartų. Svarbesni pirkimai buvo šie:

1.1. Tipinių ženklų ir lentų pagaminimo ir pastatymo darbai, pirkimas per CVP IS (UAB „Sonetas ir KO“).

1.2. Betoninių rodyklių gamybos ir pastatymo darbai, pirkimas per CVP IS (UAB „Sonetas ir KO“)

1.3. Tuskulėnų dvaro sodybos ir vilos remonto darbai, pirkimas per CVP IS (UAB „AMTT“);

1.4. Informacinių stendų gamybos ir pastatymo darbai, pirkimas per CVP IS (UAB „Reklamos 4“);

1.5. Automatinio kelio užtvaro Žirmūnų g. 1 pastatymas (UAB „Aliarmo automatika“).

2. **prekės** – pirktos 142 kartus. Svarbesni pirkimai buvo šie:

2.1. Biuro popierius – pirkimas vykdytas per CPO (sutartis su UAB „Officeday“);

2.2. Biuro įrangos eksploatacinės medžiagos ir remontas (UAB „Dvi kryptys Plius“);

2.3. Biuro reikmenys (UAB „Officeday“);

2.4. Muziejui eksponatų (nuotraukų ir kitų muziejinių vertybių) pirkimas (4 sutartys);

2.5. Nešiojami kompiuteriai (4 sutartys);

2.6. Higienos prekės (UAB „Officeday“).

3. **paslaugos** – pirktos 151 kartus. Svarbesni pirkimai buvo šie:

3.1. Automobilių remonto ir priežiūros paslaugos (UAB „Tanagra“);

3.2. Vertimo paslaugų pirkimas –per CPO (UAB „House of languages“);

3.3. Pastatų Žirmūnų g. 1F ir 1N stebėjimo ir reagavimo paslaugos (UAB „Ekskomisarų biuras“);

3.4. Audio-video asistento sukūrimo ir įrengimo paslaugos „Projektas – Homo sovieticus“ – pirkimas per CVP IS (UAB „Amvesta“);

3.5. Techninio palaikymo paslaugos pastatams Didžioji g. 17/1 ir Aukų g. 2A (UAB „Grifs AG“);

3.6. Skaitmeninio spausdinimo paslaugos – pirkimas per CPO (IĮ „Jokužio leidykla-spaustuvė“);

3.7. Atliekų išvežimo ir perdirbimo paslaugos (UAB „Žalvaris“ ir UAB „Ekonovus“);

3.8. Buhalterinės programos aptarnavimas (UAB „Stekas“);

3.9. Atrastų individų DNR išskyrimas (Valstybinė teismo medicinos tarnyba);

3.10. Žurnalo „Genocidas ir rezistencija“ platinimo paslaugos (AB „Lietuvos paštas“).

Daugiausia ilgalaikių sutarčių sudaroma Pastatų ir infrastruktūros skyriaus ir Lankytojų aptarnavimo ir ekspozicijos priežiūros skyriaus iniciatyva: ilgalaikės sutartys su UAB „Officeday“, AB „Lietuvos paštas“, UAB „Dvi kryptys plius“ ir kitos.

Per 2020 m. buvo sudarytos 26 autorinės sutartys, dauguma jų sudaroma Leidybos skyriaus ir Memorialinio departamento užsakymu.

Ekspozicijos „Projektas – Homo sovieticus“ užbaigimui buvo sudarytos 7 paslaugų sutartys su UAB „Amvesta“.

Ataskaitiniu laikotarpiu beveik visi mažos vertės pirkimai buvo atlikti perkant iš vienintelio tiekėjo pagal Aprašo 21.2.1. punktą (kai pirkimo vertė nesiekia 10 000 eurų).

Per CPO buvo atlikti 4 pirkimai ir pasirašytos sutartys su UAB „Officeday“ (biuro popierius), UAB „House of languages“ (vertimo paslaugos), IĮ Jokužio leidykla-spaustuvė (skaitmeninio spausdinimo paslaugos) ir UAB „Ekskomisarų biuras“ (apsaugos paslaugos).

ISP skyriaus prašymu įvykdyti 35 pirkimai už beveik 70 tūkst. eurų sumą. ISP skyrius pirko asmeninių ir nešiojamų kompiuterių bei įvairių informacinių sistemų aptarnavimo paslaugas.
Leidybos skyriaus prašymu buvo atlikta 23 pirkimai už sumą, viršijančią 40 tūkst. eurų. Sudarytos 6 autorinės ir 6 paslaugų sutartys. Buvo perkamos nuotraukos leidiniams ir leidinių meninio apipavidalinimo, redagavimo bei spausdinimo paslaugos.

LGGRTC vykdydamas mažos vertės pirkimus, laikėsi LR Vyriausybės Nacionalinės žaliųjų pirkimų įgyvendinimo programos ir viešuosiuose pirkimuose stengėsi taikyti aplinkosaugos reikalavimus, ne tik perkant kompiuterius ir kompiuterinę įrangą. Visi pirkimai atlikti per CPO, įvykdyti griežtai laikantis šių reikalavimų.

Visi mažos vertės viešieji pirkimai pirkimai yra registruojami į Mažos vertės pirkimų žurnalą. Vykdant Viešųjų pirkimų įstatymą laimėjusių dalyvių pasiūlymai ir sutartys su jais yra viešinami CVP informacinėje sistemoje.

8 priedas

Bibliotekos veikla

Pagrindinis bibliotekos uždavinys – komplektuoti ir propaguoti spaudinius genocido ir rezistencijos tematika, pagal galimybes aprūpinti LGGRTC darbuotojus darbui reikalinga literatūra, rinkti ir sisteminti bibliografiją genocido ir rezistencijos tematika, aptarnauti skaitytojus.

Bibliotekos fondai nuolat pildomi LGGRT centro išleistais, dovanotais leidiniais ir įsigyjami nauji, reikalingi darbui.

9 lentelė

1.	Aprašyta straipsnių	30
2.	Gauta knygų	510
3.	Išduota spaudinių	153

4.	Atsakyta į bibliografines užklausas	30
5.	Surengta parodų	3
6.	Suteikta informacijų	45
7.	Aptarnauta skaitytojų	64
8.	Lankytojai	100
9.	Suvesta spaudinių į kompiuterį pagal tematiką	155
10.	Suinventorinta knygų	155
11.	Suindeksuota knygų	155
12.	Susegta laikraščių komplektų	10
13.	Atrinkti ir sudėti pagal tematiką iš Lenkijos gauti leidiniai	170
14.	Nurašyta nenaudojamų, susidėvėjusių leidinių	221
15.	Sudarytas sąrašas dovanotų leidinių iš Lenkijos	362